

313. 068

OSZK

Diáktörténetek

Kalandok a fjordok földjén

írta Bernf Lie

Magyarra átdolgozta Tábori Kornél

Bevel the
Diagonal over.

Országos Széchényi Könyvtár

A vén tudós.

DIÁKTÖRTÉNETEK

(KALANDOK A FJORDOK FÖLDJÉN)

IRTA

BERNT LIE

MAGYARRA ÁTDOLGOZTA

TÁBORI KORNÉL

BUDAPEST

LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

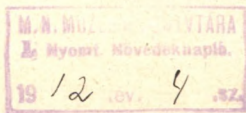
1911

~~Pozed~~
~~4750~~

BERNT LIE a legkiválóbb norvég ifjúsági író, akinek új műveit izgatottan várják a diákok és egy-egy könyve huszonöt-harminc kiadásban is megjelenik. Diáktörténeteit nyolc európai nemzet ifjúsága a maga hazai nyelvén olvashatja már.

313068

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TARTALOM.

A vén tudós	7
A kis gonosztevő	25
<i>A szki-verseny böse</i>	51
A fővárosi rokon	67
Rablósdí	85
József köpenyege	99
Vakációban	115
A halál torkában (Kaland a jegestengeren)	139

Országos Széchényi Könyvtár

A VÉN TUDÓS

Országos Széchényi Könyvtár

A fiúk nagy izgalomban voltak. Hogyne, mikor érkezett a tavasz, a football-játék ideje. A magaslatokon is olvadozott már a hó és a város szélén, a tágas vásártér szinte hivogaton várta őket. Folyt is a játék kora délutántól késő estig; amíg csak lehetett, repült a nagy bőrlabda és vidám gyermekzaj verte fel az egész környéket. Mind-mind odavonultak. Iskolák és osztályok szerint oszlottak széjjel a hatalmas területen és a kis elemisták épp oly lelkesedéssel métáztak, mint ahogyan a gimnázisták, — még a hetedik és nyolcadik osztályosok is, — footballoztak. Puffogtak a faverők, röpültek a labdák és kipirult arccal szaladgáltak a fiúk. A nagy mezőség tarkállott és nyüzsgött rajta a sok fürge alak, mint a tengeri szirten, ha északra vonuló madárraj ereszkedik le rája.

Pompás élvezet!

De hiába: leszállott az est és egyre sűrűbb fátyolt borított a tengerre és szárazföldre. Besötétedett. A fiúk kisebb, nagyobb csoportokban hazafelé indultak. A labdaharc és a lárma elcsendesült, de azért sokan nem nyugodtak meg, a fáradtság nem bágyasztotta el még őket és a vacsora idejéig tovább játszottak az utcán.

Csak az öregek sétálgattak nyugodtan, a fiatalabbak azonban pajkosan nyargalásztak és még gyorsabban iramodtak tova, ha egy-egy szigorú rendőrt, vagy egy haragos polgárt vettek észre, aki el akarja csipni őket.

Mert bizony pajkos tréfákat is űztek némelyik járókelővel, aztán ugyancsak kellett menekülni.

De a homályos májusi estén annyi minden is akad, ami kisértetbe viszi az embert.

Itt egy kapucsengő, amelyet meg lehet húzni, . . . ott egy veszteglő tejeskocsi, . . . amelynek lovát hirtelen vágatásra ösztönzi a frissen vágott fűfavessző, . . . amott egy nyitott földszinti ablak, amelyen át néhány kavicscsal fel lehet riasztani a gyanútlanul üldögélő házbelieket; azután a pékbolt, ahova tíz fiú is beköszönt egymásután és szerény, illedelmes arccal — egy méter vörös selyemszalagot kér. A péktől! S a többi számtalan diákcsiny, ami persze nem válik dicséretükre.

Különösen a Nielsen Péter osztályában voltak

ilyen fiúk, akik tizen-tizenketten csatangoltak esténkint a környék lakóinak bosszúságára. A város egyes részeiben már alig mertek mutatkozni. Vagy legalább egy időre be kellett szüntetni a barangolást, amíg a rendőrök, pékek, mészárosok és más kereskedők kissé el nem felejtik a történeteket.

Csak egy helyről nem tágitottak soha. Ez a vén Bratsberg háza volt, fönt a dombon, Nielsen Péterék házával szemközt.

... A vén Bratsberg valamikor tanár volt, de már rég nem járt az iskolába, hanem csak az asztronómiai (csillagászati) intézetbe, amelynek ő lett az igazgatója. Reggel, délben, délután és este ment oda, azaz jött onnan. Lassan és megfontolva lépegetett, az aranyfogós sétabotra támaszkodván. Ha a polgártársai köszöntötték, nyájasan emelte meg a szürke cylinderét és mindig mosolyogva fordult be kis házába is, amelyet Simensen kisasszony tartott már sok esztendő óta példás rendben.

Az öreg Bratsberg nagyon nyugodt és egyforma életet folytatott, — a májusi estéig, amelyen Nielsen Péter és pajtásai először vetették szemüket a Simensen kisasszony kitárt konyhaablakára.

— Nagyszerű, milyen könnyű oda papirbombát hajigálni! Ezt gondolták és nagyon meg voltak elégedve, amikor Simensen kisasszony mérges arcát látták az első dobás után.

Azontul pedig minden este megállottak az öreg Bratsberg házánál, hogy valami «hőstettet» vigyenek véghez. Vadul nyomkodták a villamos csengőt és akkora lármát csaptak, hogy Simensen kisasszony már azt hitte: ég a ház!

Majd kőzapor hullott az immár gondosan becsukott ablakra és valóságos indián-üvöltés zúgott feléje.

Amikor pedig az öreg Bratsberg közeledett, mindenféle parittyakő röpült a cilinderéhez és egyéb kellemetlen meglepetés is várta.

Bosszantó volt az öreg úr, hogy az ilyen támadásra haragnak, vagy csak sértődésnek is egyetlen szavát sem hallatta. Teljes nyugalommal hozta megint rendbe a kalapját, letörölte a kabátját és szépen továbbállt, amíg a kapuján be nem lépett. Bratsberg házából soha nem hallott a rendőrszem affélekét, hogy «utcagyerekek», «garázdálkodó suhancok», «gonosz kódobálók», amint azt mások panaszkodták. S épp ez ingerelte a fiúkat még inkább.

Nem mult el egyetlen este anélkül, hogy valami merénylet a Bratsberg házánál ne történt volna.

Nielsen Péter sietett haza, amilyen gyorsan csak tudott, mert az óra már rég nyolcat ütött. Ma ismét késő érkezett a vacsorához.

Tulajdonképpen «kétlaki» életet folytatott. A világ két részre volt osztva az ő számára és házuk kapuja volt a válaszfal. A legnagyobb élvezet s az egész aranszabadság kívül volt, ahol az első köze tartozott és másoknak parancsolt, idebent bizony pedig nem tehetette, amit akart, hanem engedelmeskednie kellett.

A számtani feladatot még nem csinálta meg holnapra és a földrajzot se tanulta meg. Aztán meg intőcédulát is kapott, amit a papának meg kell mutatnia, hogy aláírassa. Ezzel persze várhat reggelig, amikor a papa még az ágyban fekszik és álmos. Bajosabbnak látszott az a nagy lyuk a nadrágján. Gyalázat! Az utolsó percben, amikor a rendőr elől szaladtak, a kerítésnél egy szögbe akadt.

Érezte, hogy a lábán fáj a seb és vérzik még. Nem tudta, hogyan adja ezt az édes anyjának tudtára, éppen ma, amikor az új nadrágot vette föl, míg anyja a régi lyukat — tegnapról — befoltotta.

Itt a kapu. Péter átkukucskált a Bratsberg-házba és hirtelen kitört belőle a nevetés.

Ma este olyan tréfát üztek az öreggel, amelyet soha még. Az utcán át félméternyire a kövezet felett egy zsinórt feszítettek ki. Ezután elgondolkozva jött az öreg és megbotlott a zsinogben. Kevés híjján orra bukott. A kalapja messzire elrepült, a botja szin-

tén, és olyan kacagtatóan forgolódott, amíg végre az egyensúlyát visszanyerte, hogy Péternek hangoosan föl kellett nevetnie, amint ez eszébe jutott.

De ez a nevetés az utolsó tette volt ezen a világon. Kinyitotta a kaput és a másik világba jutván, bűnbánóan, komoly arccal mendegélt beljebb, ahol nem parancsolt másoknak, ahol nem tehetette, amit akart, de amit nem is illetett volna tennie!

Amikor Nielsen Péter másnap az iskolából hazatért, találkozott az édesapjával, aki épp az irodájából jött és amikor együtt az utca sarkára értek, szembe jött velük az öreg Bratsberg. Apja barátságosan ödvözölte, aztán mind a hárman együtt mentek tovább. Apja és Bratsberg élénken beszélgettek, Péter meg szerényen haladt mellettük lesütött szemmel, csak a könyveire nézvén. Olyan furcsa volt: ilyen békésen együtt menni az öreggel! . . . Csak sejtené!

A vén tudós egyszerre csak kedélyesen a Péter lábikrájára ütött az aranyos botjával és mosolyogva szólt:

— Na, fiatal úr, hogy megy az iskolában? Izlik a tanulás?

Péter csak zavart motyogással felelt, de az apja értelmes választ adott helyette:

— Hát valami nagy könyvmoly sohase lesz az én kedves Petimből! Úgy látszik, lehetetlen megértetni vele, hogy milyen óriási haszna lehet a tanulásból. Jóformán csak az indiánus történetek érdeklík, és — ami bizonyára jobb — az útleírások. Ha nem a labdarugást műveli, akkor Nordenskjöld, Stanley, vagy Verne egyik könyve előtt ül . . .

— Szóval mégis csak tanul valamit! — mondta az öreg Bratsberg és figyelmesen nézett Péterre.

— Biz' én jobb szeretném, — vélekedett az apa, — hogy ha latint, vagy számtant tanulna.

— Ugy? — szólt ismét az öreg, — hát érdeklődöl a nagy utazók iránt? . . . No, ez nem épp a legrosszabb!

Az urak aztán folytatták a beszélgetésüket, ahol előbb elhagyták, míg csak haza nem értek. A vén tudós akkor odaszólt Péternek:

— Hallod-e, fiatal barátom, ha olyasmivel szívesen foglalkozol, gyere át hozzám ma délután körülbelül négy órakor. Majd többféle érdekes dolgot mutatok neked. Volt egy testvérem, aki már sok éve halott, ő nagyon sokat utazott és ritka, érdekes tárgyakat gyűjtött messzi országokban. Most azok nálam vannak.

Péter udvariasan köszönetet mondott és az apja elmesélte neki, hogy milyen nagy dolog az, ha az öreg tudós valakinek megmutatja a ritkaságait . . .

Négy órakor Péter ott állott a Bratsberg-ház kapuja előtt. (Anyja gyorsan kijavította az uj nadrágot és tiszta gallért adott rája.) Jól tudta, hol és hogyan kell csöngetni és különös, zavart érzéssel várta a kapunyitást.

Simensen kisasszony sietett ki és nem valami barátságosan felelt a köszönésre!

— Jó napot!

Péter nagyon kényelmetlenül érezte magát és nagyon halkán kérdezte.

— Itthon van Bratsberg úr!

— Igen, csak kerüljön beljebb. Magát várja.

Simensen kisasszony előre ment és Péter bátoritanul követte. Amikor beléptek a tudóshoz, paprikavörös volt és hirtelenében azt szerette volna, hogy ezer mértföldnyire lenne onnan. A kisasszony viselkedéséből jól sejtette, hogy itt, a házban többet tudnak, semmint ő gondolta.

Az öreg Bratsberg nagy karosszékekben ült az íróasztalnál; zsinóros házikabát volt rajta és a fején kis selyem-sipka. Hosszuszárú, ezüstkupakos tajtékpipából füstölt. A szoba butora mind régi, nagy és roppantul tiszta, fényes volt. Mindenütt, ahol csak egy kis hely akadt a fal mentén, magas állványok emelkedtek föl a mennyezetig, teli könyvekkel.

— Jó napot! Jó napot, fiatal barátom! — szólt Bratsberg rendkívül szívesen.

— Hát csak Simensen kisasszony gyanakodott! — gondolta Péter, miközben az öreg úr fölkelt és eléje nyújtotta a kezét. Péter megfogta és mélyen meghajolt.

— Na, ez kedves tőled, hogy eljöttél. Ül le, kérlek. Mit szólnál egy csésze kávéhoz?

— Kö . . . köszönöm szépen.

Bratsberg úr csengetett. Simensen kisasszony hozott kávét, omlós, finom süteménnyel. De mintha kénytelen-kelletlen, akarata ellenére hozná! Mikor aztán kiment, az öreg tudós így szólt:

— Amint mondtam, fiatal barátom, volt egy testvérem. Valamivel öregebb nálam és én bizony a legnagyobb mértékben csodáltam. Mert nagytudományú és fáradhatatlan utazó volt. Később még sokat fogsz hallani róla.

Azután részletesen elmesélte, hogy a fivére, aki ifjúkorában tengerész volt, mikép lett jeles utazó és fölfedező, amíg Ausztrália belsejében el nem hunyt. Az egyetem és több múzeum gyűjteményét is értékes tárgyakkal gyarapította Amerikából, Mexikóból és különösen Ausztráliából. Öccsének, a tanárnak, egész kis múzeumot küldött. De írással nem foglalkozott, nem maradt ideje arra, hogy jegyzeteit nagy könyvben feldolgozza és ezért sokan nem tudják róla, milyen kiváló férfiú volt.

Miközben beszélt, a falakról és szekrényekből

a legcsodálatosabb tárgyakat szedegette elő: lándzsákat, bárdokat, sisakokat, cimereket, pajzsokat, furcsa ruhákat, bálvány-szobrokat és képeket.

És amikor elővette az óráját, megnézte és kijelentette, hogy már a csillagdába kell mennie, öt óra mult, — akkor úgy érezte Péter, mintha csunyán felriasztották volna a legcsodásabb álomból. Úgy mesélt az öreg Bratsberg, hogy egész környezetét, rossz csinyjeit elfeledte és gondolataival mélyen az őserdőkben, a vad néptörzsek közt, hosszú bolyongásokon, vándorutakon, veszedelmek és harcok közepette volt . . .

Az öreg Bratsberg mosolygott:

— Érdekel téged, fiatal barátom?

— De mennyire! — szólt hirtelen Péter, olyan izgatottan, hogy majdnem szégyelte magát.

— Akkor vissza kell jönnöd. Még sokkal többet mesélhetek, csak gyere majd el. Szólj egyszer, ha kint a mezőn, végeztetek a játékkal. Úgy este hét óra tájban, mikor besötétedik, nem jöhetnél? Olyankor hazaérkezem és ha nincs jobb dolgod, szívesen látlak.

Péter érezte, hogy égő-pirossá lesz az arca. Bratsberg nagyon barátságosan mondta azokat a szavakat és Péter lelkében mégsem volt kétség aziránt, hogy legalább annyit tud, mint Simensen kisaszszony.

— Igazán szépen köszönöm, — mondta egy kis szünet multán. Bratsberg a kezét nyújtotta és elbúcsúztak. De a küszöbről visszahívta. Egy valódi indián tomahawkot tartott a kezében.

— Ezt a csatabárdot neked adom, — emlékül... a megboldogult bátyámra, akiről beszélgettünk... és emlékül tőlem is, ha erre valamit adsz.

Péter lassan ment azután tomahawkjával az utcán. Először mindjárt haza akart menni, de utóbb meggondolta és a mezőre tartott. Amint odaért, rögtön a barátaihoz, épp a játék közepébe rontott, magasra csóválta a tomahawkot és felkiáltott:

— Ide nézzetek, fiuk, mit kaptam!

Mind köréje sereglettek, valamennyien látni akarták a valódi tomahawkot és mind kérdezősködték. És most Péternek nagyon kényelmetlen volt, hogy elmondja, hol járt, kitől kapta?

Ezért úgy adta elő a dolgot, hogy édesapja ajándékozta, aki rég elhalt testvérétől örökölte, attól a bátyjától, aki beutazta az egész világot, harcolt a vadakkal és híres fölfedező is volt. Olyan lebilincselőn beszélt a nagybácsiról, hogy senki többé nem gondolt a labdázásra.

Különben is alkonyodni kezdett már és a gyermekcsapat, mint rendesen, zajongva vonult át a

városon. Amikor pedig az öreg Bratsberg házához értek és a legerősebb fiúosztályukban, Brücke Tamás fölvetette a kérdést, hogy milyen tréfát csináljanak ma az öreggel, Nielsen Péter így szólalt meg:

— Nem fiúk, az én véleményem szerint hagyjuk békén Bratsberget. Elég sokáig kinoztuk; most találjunk ki mást. Mindig csak ugyanazt, végre is unalmassá válik.

De erre a haragnak egész vihara tört ki. A nagy Tamás kijelentette, hogy Péter biztosan fél és bujjon el az anyja szoknyája mögé. Ajánlotta, hogy ismételjék a tegnapi tréfát a zsineggel.

— Hadd lássuk, — tette hozzá — emlékszik-e az öreg a tegnapi esetre és vigyáz-e?

Az ajánlatot egyhangulag elfogadták és Péter hasztalanul igyekezett pajtásait viszatartani. Rögtön hozzá is fogtak a zsinég kifeszítéséhez.

Ekkor Péter karonfogta a hosszú Tamást és félrevonta.

— Hallod-e Tomi, — szólt halkán, de hevesen, — ne csináljátok ma este! Szépen kérlek... van rá okom!...

Tamás a faképnél akarta hagyni, de Péter még odébb huzta.

— Ha most a fiukat eltávolíthatjuk, akkor... akkor hát neked adom ezt!

Elébe tartotta a tomahawkot.

— Megbolondultál fiu? — kiáltott Tamás.

— Pszt! Egy szót se róla!... Nesze!...

Bratsberg ezen az estén békében és zavartalanul hazajutott. Amikor a konyhaajtóhoz ért, bekukucskált.

— Na, kisasszony?

— Csakugyan, békében hagytak ma este! — szólt Simensen kisasszony.

— Látja, látja?

És az öreg tudós furfangosan mosolygott.

Pár nappal később a labdázástól félreszólította Pétert az erős Tamás.

— Hallod-e, — mondotta neki, — furcsa jószág ez a tomahawkod! Mára épp a fejem fölött lóbálva mentem az utcán és találkoztam az öreg Bratsberggel. Megszólított és arra kért, hogy mutassam meg a fegyvert. És megnézte töviről hegyire. Tudod, az öreg ért az ilyesmihez, erről ismeretes. Kérdezte: «Honnan vetted fiam?» Aszondom: Vásároltam! Úgy-e nem mondhattam egyebet? Az öreg ezután kérdezte: «Úgy? Kitől vetted?» Aszondom: «Nem szívesen árulom el, csak annyit mondok, egy fiútól!» Erre tovább állott, de még sohasem láttam olyan furcsán menni. Folyton dörögött magában.

Péter egyedül tért haza. Alig hogy belépett,

odaszólt a Kati néne, hogy az öreg Bratsberg személyesen jött át, kérdezősködött utána és kéreti, hogy menjen át hozzá, mihelyt hazatér.

Péter kiment, de nem Bratsberghez, hanem a hátulsó kert ajtón át le a hidhoz.

Nyolc órákor tért vissza. A család még nem ült az asztalnál; az öreg Bratsberg volt benn a papánál.

Erre megint távozott Péter. A sötét udvaron, majd a kertben járkált föl s alá. Az aggodástól verejtékezni kezdett a homloka és komoran töprengett, hogy mit tegyen. Végre lábujjhegyen surrant fel a hátsó lépcsőn. Ott ült a Stina szobalány haragosan, mivelhogy még mindig nem vacsoráztak.

— Stina! — suttogta.

— Mit akarsz? . . . Beteg vagy, Péter?

— Pszt! Menj rögtön be a papához és kérjed, hogy jöjjön hátra ide.

— De . . .

— Menj rögtön, különben nagy baj lesz!

Stina ment. Nemsokára jött a papa a verandán át. Péter olyan fehéren állt ott, mint a fal, amelyhez támaszkodott.

— Micsoda dolog ez? Azt hiszed, tán, fiam, hogy az apádat bolonddá tarthatod?

— Papa, ó papa! Meg kell mondanod Bratsbergnek, hogy ő. . . ők megint ki akarták feszíteni a zsineget . . . és hogy én Bräcke Tamásnak adtam

a tomahawkot, amiért megakadályozta. Gyorsan papa, menj be és mondd meg ezt neki, hogy ne tartson engem . . . ne higgye, hogy én ajándékát pénzért eladtam! . . .

Csodálkozva nézett rá az apa egy ideig, majd így szólt:

— Na, gyere . . . nem lesz baj.

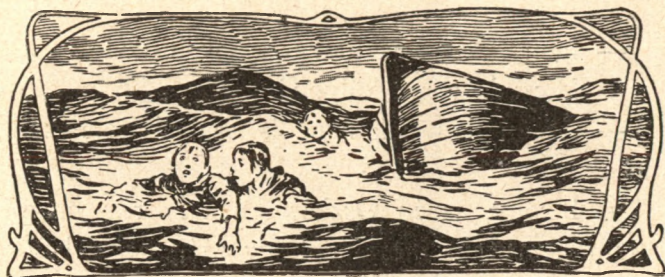
A szobába vezette, ahol sokáig beszélgetett vele s azután kijelentette:

— Még tudakozodni fogok. Remélem, igazat mondtál és a dolgot elintézhethjük.

. . . Az apa visszavásárolta Tamástól a tomahawkot. Régóta nem örült Péter annyira. A tomahawkot átküldte az öreg tudósnek, aki nemsokára újból Péternek ajándékozta, és aztán még sokszor mesélgetett a kalandos utazásokról.

A KIS GONOSZTEVŐ

Országon Széchenyi Könyvtár

Rémület lepte meg az egész várost. Az emberek megállították egymást az utcán és komoran kérdezték:

— Hallotta már? Borzasztó! . . .

Az asszonyok pedig a délutáni kávézásnál majdnem annyira ijedten beszéltek róla, mintha a házgyúladt volna ki fölöttük.

— Szegény Nielsenné — mondta az egyik. Éppen most betegen fekszik otthon és nem is merte senki elbeszélni neki, hogy mi történt.

— De a postafőnökné szépen megállotta a helyét, ezt el kell ismerni! — szólt a másik kávéénike.

— Én nem is értem, — vágott közbe a harmadik, — ha meggondolom, hogy tán csak egy hajszálon függött a fiának élete. Pillanatokon mult, így beszélt Sodeland Tóbiás.

— Ki kell jelentenem, hogy leginkább Bergsonét sajnálom.

— Igen . . . az az utálatos nevelt fia!

— Micsoda rossz kölyök!

— Az én fiaimnak nem is szabad vele szóba állniok.

— Bizony, az én Oszkáromnak is rég megtiltottam. Az uram mondta, hogy még nagy betörő lesz ebből a Svanöe Finnből. Emlékszik, hogy tavaly meg akart szökni Bergsonnétól?

— Igen, igen . . . És azok az iskolai csinyek!

— Hiszen a Bergsonné nevét is belehamisította a bizonyítvány-könyvecskébe.

— Közönséges csaló!

— Még azt is mesélik, hogy pénzt lop a nevelő-anyjától.

— Borzasztó fickó!

— A szegény, derék, szorgalmas Bergsonné — van mit kiállania ezzel a fiúval!

Így beszéltek az asszonyok, miközben leszállt az őszi esthomály és lámpát gyújtottak, amely barátságos fényt vetett a kávécsészékre, a horgolásokra és a fűrgén mozgó kötőtűkre. Odakint pedig erőre kapott a szél, fűtyült és üvöltött is az utcasarkokon, megrázta az ablakszárnyakat s mintha iszonyubbá tette volna a történetet, amelyről azonban elég kellemes volt beszélgetni a meleg szobában.

Kint az utcán még feltűnt egy-egy járókelő s ha ketten-hárman összetalálkoztak, nem beszéltek

ők se egyébről. Az egyik így hallotta, a másik úgy — még rosszabbul. De valamennyi egyformán vélekedett a Bergsonné gonosz neveltfiáról. A hír gyorsan terjedt — ki egészen a vásártérig, a másik oldalon pedig le a tengerig, ahol a kis halászgúnyhókban emlegették s mindenütt elítélték a Bergsonné neveletlen fiát.

Nagy csoport fiú verődött össze Krag's konzul háza előtt a hidnál, amelynek alján a hosszú kátránytetős raktár megvédte őket a szélről. Középen, a nagy lámpaoszlop tövében állt Selmer Simon és beszámolt a pajtásoknak. Egyenesen az uzsonnától jött, amelynél hallgatta a néniket és így legtöbbet tudott.

A többi fiú semmi biztosat nem hallott odahaza, csak egy-egy ilyenféle mondást:

— Csakhogy velük nem történt! . . . Isten ments!

Aztán meg titokzatos intő célzásokat tettek a Svanöe Finn esetére.

★

De hát mi volt az a büntett, amely az egész helységet akkora izgalomba hozta?

Ma délelőtt Svanöe Finn, Bugge Svend és Nielsen Péter találkoztak és Finn elcsalta őket a külső kikötőbe. Egy ideig csatangoltak ott, amíg a parton valami kis vitorlás csónakra nem akadtak. Finn

állítólag kijelentette, hogy a vitorlás az övé, azaz kibérelte egy embertől. A másik kettő elég ostoba volt ahhoz, hogy elhigye neki.

Gyorsan a födélzetre siettek, eloldozták a csónakot, felvonták a vitorlát és kisiklottak a tengerre.

A kormánynál Svanöe Finn ült, aki annyiszor elhencegett a hozzáértésével és zátonyra vitte a vízi járművet. Egy kiugró sziklába ütközött a vitorlás, mire felfordult és mindnyájan a tengerbe estek.

Kétségbeesetten csapkodtak, hadonásztak, amíg végre nagy nehezen fel tudtak kapaszkodni egy szirtre. Közben jött a dagály, a víz emelkedett és erősen hullámozott. Lesodorta volna őket a mélységbe, ha Sodeland Tóbiás és még egy ember a segítségükre nem siet.

A vitorlás ugyanis a Sodelandé volt s már előbb észrevette, hogy Svanöe Finn és társai elhagyják a partot. Tóbiás aztán fölevezett velük az öreg Nielsen rakodópartjáig.

Mind a hárman, Péter, Svend és Finn félholtan feküsznek most a postafőnök házában, ahová felvitték őket. Nielsenékhez nem merték szállítani a fiúkat, mert Nielsenné beteg. És Bugge Anna mesélte Kleve Mariskának és Mariska mondta Haasted Zsófinak, hogy Finn az ijedtségtől félig örült volt, amikor egyenesen Bergsonnéhoz akarták vinni.

Nagy csöndben álldogáltak a fiúk ott a lámpa

szomorú világánál, a kezüket belemélyesztették a nadrárgzsebbe és úgy hallgattak. Simonnak megvolt az a csunya szokása, hogy mindenből tréfát űzött és gúnyolódott akkor is, amikor pedig halálosan komoly esetről volt szó. Bolondul vakmerő dolog volt ez, ilyen szeles időben kimerészkedni a nyílt tengerre és mégis viccelődött fölötte...

— Persze! Most ott fekszik a tengeri hős, a Bugge néni ágyában, meleg borogatásokkal a fején!

— Na, te hálát adhatsz az Istennek, — szólott Kristensen Jani — hogy nem voltál velük. Most a tenger fenekén lennél!

— Bugge Svend se tud úszni!

— De mégis kimenekült valahogyan!

— Csak azt nem értem, hogy azzal a rabló Finnel állottak össze!

— Nincs annál vásottabb fickó!

— Igazad lehet!

— Bizony, a Finn!

Ezután pedig elváltak a fiúk és ki-ki hazament azzal a motoszkáló gondolattal, hogy ők nem segítettek ellopni a Sodeland Tóbiás csónakát, hogy ők nem fordultak a vízbe azzal a naplopó Svanöe Finnel...

Bent, a Bugge postafőnök irodájában ült ezalatt Nielsen konzul, Sodeland Tóbiás, meg a

postafőnök. Félig üres grógos pohár állott Sodeland előtt és izgatottan szívta beszéd közben a postafőnöktől kapott szivart. Már a vége felé járt és azokkal a szavakkal fejezte be, amelyeket előbb is többször elismételt:

— Még egy perc... és mind odaveszett volna! Ha csak egy minutával később jövök, már nem feküdne itthon a főnök úr gyermeke és az öné sem, konzul úr... azt elhiheti!

— Igen, igen, kedves Tóbiás, maga szépen kitett magáért! Jöjjön csak el holnap megint, nem fogunk elfeledkezni magáról...

— Még azt akartam mondani, hogy a csónakomat ugyan megmentettem, de az evezők odavesztek és a meritővedrek...

— Jó, jó, csak írjon fel mindent, Tóbiás, rendbehozunk mindent... Isten áldja meg!

Tóbiás végre sűrű hálálkodás közepett eltávozott és a két úr magára maradt. Nagyon sápadtak és komolyak voltak.

— Meg kell hálálnunk Tóbiásnak, — mondta Nielsen konzul.

— Hogyne... és a kárát is megtérítjük. Nem kerül az egy vagyonba.

Egy ideig szótlánul ültek ott, azután a postafőnök így folytatta:

— Nem tudom, hogyan gondolja ezt a kártéri-

tést... De én azt ajánlanám, hogy mi ketten állapodjunk meg Sodeland Tóbiással és...

— Kíméljük meg Bergsonnét, úgy-e?... Magam is azt hiszem. — A szegény asszonynak úgyis elég gondja van a fogadott fiával.

— Bizony, bizony! — felelt Nielsen konzul. Megint hallgattak néhány percig.

— A nevelő fia? — törte meg a csendet Nielsen.

— Azt hiszem. Mindenesetre árva... Bergsonné rokona volt az édes anyjának. A visszavonult és egyszerű életmódjáról ítélve nincs is egyebe, mint amennyit tanítással tud keresni magának és annak a... jó madárnak.

— Igaza van... rakoncátlan kamasz.

Ezután kezet nyújtott Nielsen konzul a postafőnöknek és így szólt:

— Gratuláljunk egymásnak, hogy a gyermekeinket megtarthattuk!

A postafőnök megszorította a felé nyújtott kezet, némán bólintott, elővette a zsebkendőjét s megtörölte a szemét. Csakhamar követte példáját a konzul is.

Ép akkor lépett be Buggené. A konzulhoz sietett és mind a két kezét odanyújtotta.

— Óh Istenem, Nielsen úr, csakhogy biztos révben vannak a mi kedves, drága gyermekeink.

Könnyesen mosolygó szemmel néztek össze mind a hárman, azután Buggené így folytatta:

— Bergsonné oda át van a szomszéd szobában.

Nielsen konzul elbúcsúzott, míg a postafőnök és neje Bergsonnéhoz mentek át. A feketeruhás, magas, sovány asszony a szoba közepén állott. Pápaszemen át nézett szúrós szemével és halk, lassú hangon mondta:

— Bocsánatért kell esedeznem, főnök úr, hogy előbb haza nem vittem Finnt. De csak későn, délután értesültem az esetről, miután a leckeórákkal végeztem.

— Óh, kérem... ilyen esetben szó sem lehet bocsánatkérésről. Szívesen itt tartjuk a gyermeket, amíg egészen össze nem szedi magát.

— Ki sem mondhatom, mennyire bánt, amit önökkel és gyermekükkel szemben ez a Finn elkövetett.

— Ne is gondoljunk egyébre, minthogy megtartottuk őt, — felelte a főnökné. — Köztünk van, ez a fő!

— Istennek kegyelme végtelen, nagyságos asszonyom!... De most már hazavinném a fiút.

— Össze van törve, megsebesült és roppantul ki van merülve.

De Bergsonné mégis befordult a szobába, amelyben Finn feküdt és így szólalt meg ott:

— Na, te jó madár!

Választ nem kapott. Mind a két fiú aludt. Bergsonné kérte, hogy hagyják egyedül, mire Bugge-ék távoztak is, ő pedig közelebb lépett a bekötött fejű Finnhez. Lerántotta a takarót és erősen megfogta a vállát. Finn tompa, fájdalmas sikoltással riadt fel.

— Hallgass és kelj föl! — mondta Bergsonné.

Svanöe Finn egy percig zavarodott tekintettel nézett körül, azután a fejéhez kapott:

— Jaj! Úgy fáj! — sóhajtotta és visszaesett a párnára.

De az asszony újra megragadta és ismételte a felszólítást, hogy csöndesen keljen föl. És Finn nagynehezen kimászott az ágyból. Alig tudott felállani, néhányszor vissza is hanyatlott, de Bergsonné megfogta és segített az öltözködésnél. A fiú nem szólt hozzá, csak lesütött szemmel mormolt valamit.

— Hallgass! — suttogta Bergsonné. — Eléggé szégyenkeztem már ebben az idegen házban te miattad... Jó lesz vigyázni!

Lassankint elkészültek. Bergsonné karonfogta a sápadt arcú fiút, elbúcsúzott a postafőnöktől és feleségétől és kimentek a sötét utcára, ahol támolyogva bukácsolt mellette a beteg fiú...

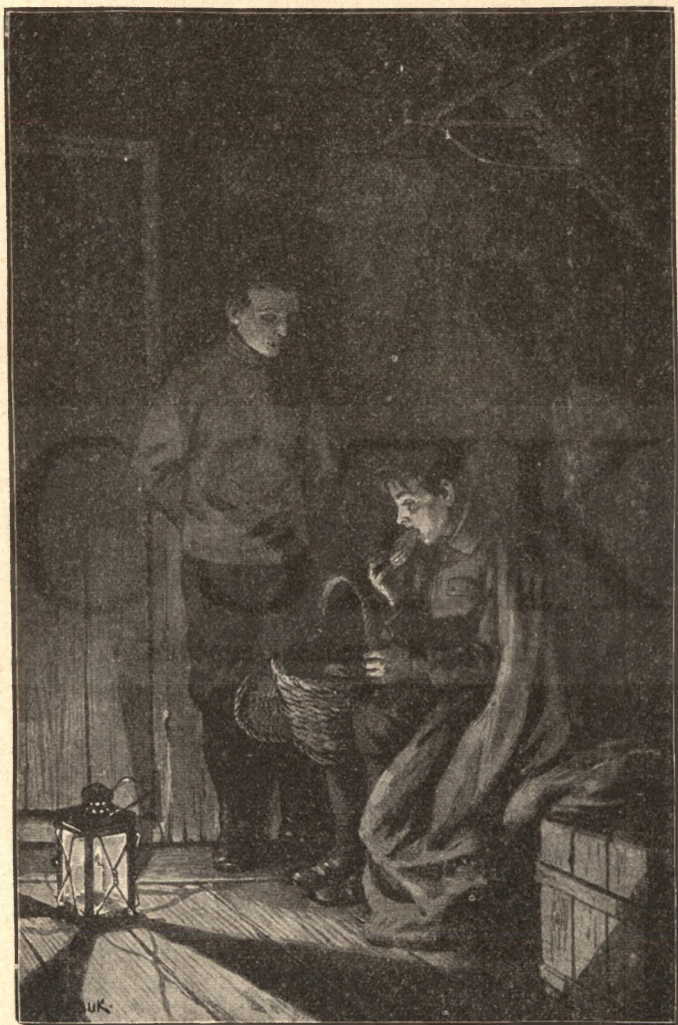
Svanöe Finn a következő napokon hiányzott az iskolából. Komoly sérülés érte a fején és a karján is, nagyon megszenvedett a tengeri kalandért.

Bugge Svend és Nielsen Péter ellenben másnap beállítottak már, amivel bizonyosságát adták, hogy az eset bennük nem tett valami jelentős kárt.

Persze mind a kettő óriási érdeklődést keltett. A fiúk minden tízperces szünetben köréjük gyülekeztek; a nagyok ép úgy, mint a kicsinyek.

Az volt a legfurcsább, hogy a többi diák Péternél és Svendnél is többet tudott mesélni a történetről. A kalandnak egész lefolyását kezdettől végig tisztába hozták a fiúk, mielőtt a főszereplők megjelentek volna. Még pedig az idősebb gimnazisták véleménye és útbaigazítása alapján. Azok sorra jelezték: «hogyan kellett vitorlázniok, merre indulniok, szél ellen hogyan viselkedniök»... szóval minden részletet meghánytak-vetettek, úgy hogy Péter és Svend már alig tehetett hozzá valamit.

Az általános nézet szerint az egész dolog Svanöe Finn romlottsága és a két másik fiú ostobasága miatt történt úgy. De a vége, a menekülés, minden szünet után egyre több beszédre adott okot és folyton nőtt a Nielsen Péter és még inkább a Bugge Svend dicsősége. Hogyne, mikor a partra tudott jutni, bár az úszáshoz sem ért. És olyan magas vízállásnál! Ez igazán nagyszerű volt tőle!

A kis gonosztevő.

Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára

Miközben nagy buzgósággal tárgyalták ezt, senki sem vette észre, hogy Péter és Svend tulajdonképpen milyen kevéssé örül a hírességnek, meg a nekik juttatott dicséretnek.

S amellett a két bajtárs, akik egyébként elváihatatlanok voltak, ezekben a napokban szinte félve kerülte egymást. Ha pedig mégis összetalálkoztak, az egész iskolában csak épen ők nem beszéltek a tengeri kalandról...

Egy nappal a veszedelmes kirándulás után hazafelé menet találkoztak. Némán haladtak egymás mellett, amíg végre Bugge Svend beszélni nem kezdett az új könyvtartójáról, amelynek különös szerkezete van. Félig táska, félig acélpréselő, amely csavarra jár és úgy összetartja a könyveket, hogy meg sem lazulnak egy percig sem. Akár verekedhetik is a könyvcsomóval, még ha tintás üveg is van benne, abból ugyan nem esik ki semmi. Nielsen Péter a legnagyobb érdeklődéssel nézte az újfajtájú könyvtartót.

Péter harmadnap Holm Gunnerrel, Haasted Krisztiánnal és Svenddel indult hazafelé.

Finn még negyednapra sem jelent meg az iskolában és akkor már kezdték mellőzni a kaland emlegetését. A tízpercben külön váltak már az egyes osztályok és mindenik a maga dolgairól beszélt. A harmadisták mintha egészen el is felej-

tették volna a nevezetes kirándulást, mivel a hosszú Bräcke Tamás egy rézveretű új labdaverőt hozott és a fiúk mind avval szerettek volna játszani.

Délután azonban átment Svend a Nielsenék udvarára, ahol a fiúk rendszerint összegyűltek, mert az udvar rendkívül tágas volt és végig gazdasági épületek környékeztek, amelyekben rablósdit és sok más játékot rendezhettek nagyon jól. Ma azonban Péter egyedül üldögélt egy öreg köszörűkövön és elgondolkodva lóbázta a lábait.

Amikor Svend a közelébe ért, felugrott. Azután vizet hozott és köszörülni kezdték a bicskáikat. Egyszerre csak megszólalt Svend:

— Hallod-e Péter?

— No! — mondta Péter és hirtelen elvörösödött, mintha félne a bekövetkezőktől.

— Tudod... tulajdonkép csunyaság tőlünk...

— Igen, — felelt Péter, magam is sokat gondoltam rá.

— Hát még én!

Szünet. Megint köszörülni kezdtek.

— Mit gondolsz, mit tegyünk? — folytatta azután Péter, míg a bicskáját nézegette.

— Oda kéne menni és tudakozódni...

— Hogy jobban érzi-e magát?

— Igen!

— Gondolod, hogy gazembereknek fog bennünket tartani?

— Nem sok juthat a fülébe, tudod, a fecsegésekből!

— És ha újra kijön, már alig emlegetik.

— De mégis...

— Gyere oda, Bergsonné most a leckeórákon van.

Azután mentek is.

★

A legrosszabb az lehetett Svanöe Finnre nézve, hogy majdnem két évvel öregebb volt a többi osztálytársánál és hogy idegen is volt köztük. Nem azért, mivel csak másfél esztendeje jött egy idegen városból, nem is azért, mert Bergsonnénál lakott, aki jóformán senkivel sem érintkezett, bár régen a városban élt már.

De Finn egészen más volt, mint a többi. Az iskolatársaival nagyon ritkán töltötte együtt az időt. Legszívesebben kint a kikötőben járt-kelt, az ott veszteglő hajók fedélzetén, a tengerészek, halászok és rakodó-munkások közt. Roppantul erős volt és rendkívül nyakas természetű. Résztvett a matrózok verekedéseiben is, amelyeknél gyakran kést rántanak elő és vért ontanak.

A legelső botrányos eset, amelynek híre Svanöe Finnről a városban elterjedt, az volt, hogy tavaly

összel a rendőrségre idézték, hogy tanuskodják egy verekedésről, amelynél kevés hijján megöltek egy spanyol matrózt.

Ha különben az utcán találkoztak vele és meléje szegődtek, nagyon barátságosan és kedvesen tudott beszélgetni. Rendszerint tele volt a zsebe kétszersülttel és más jó tengerész-eledellel, amit a hajókon kapott. Néhány fiút föl is vitt a hajókra és megnézték a kajütöket és a gépeket. Az efféle helyeken jól ismerték és szívesen látta mindenki. Hogy a nagy hajókötlézetten öreg, edzett, tengerészek módjára mászkált és fönt az árbockosárban merészelt hintázni, ez neki semmiség volt. Csinált ő különb dolgokat is ... amikor például egy gyapjuszállító hajó orráról fejest ugrott a mély tengerbe!

Az iskolába sokszor egyedül ment s haza is úgy tért vissza. Hátralát ült az osztályban és a dolgozatait ritkán végezte el rendesen. Mindig akadt valami baj vele. Vagy nem készült el a házi feladattal, vagy engedelem és ok nélkül elkésett az iskolából, vagy ő maga írta alá a bizonyítvány-könyvecskéjét.

Amióta egyszer jól elverte a hosszú Johnson Benedeket, a legerősebb fiút az osztályban, senki nem mert kikezdeni vele. Egyébként mogorva és barátságtalan volt az iskolatársaival, dacos és engedetlen a tanárokkal szemben.

Csupán a kisebb diákokkal, az első-második osztályosokkal szemben tudott néha roppantul kedveskedni. Ép a kicsik miatt tüzött össze annak idején Johnson Benedekkel. A hosszú Johnson szeretete kinozni, pofozni is az apróságokat, de egyszer csak elébe állt Svanöe Finn és nyugodtan ráparancsolt, hogy azokat hagyja békén és menjen az útjukból. Benedek nem hajlott a szép szóra s aztán kezdődött a haddelhadd.

Nielsen Péter és Bugge Svend, akik szintén sokszor különváltak a többitől és kettesben kalandoztak, régóta szerettek volna már a titokzatosnak látszó Finnel pajtáskodni. Különböző alkalommal találkoztak vele a külső kikötőben, mert ők is gyakran eljártak oda. De olyankor nem tornáztak az árbóchegyen, nem volt részük nyaktörő vállalkozásokban. Nem. Csak kis felfedező utazásokat tettek messzibb fekvő helyekre, megvizsgálták a hajóroncsokat, amelyeket a tengerár kilökött a partra, vagy ritka köveket és mindenféle csodálatos csigát, moszatot gyűjtöttek.

Közben észrevették, hogy Svanöe Finn talpraesett fiú, aki sok érdekes dolgot tud és egyáltalán nem valami ostoba fickó, sőt nagyon érdekes dolgokat mesélt ismeretlen dolgokról is. Így találkoztak azon a szerencsétlen délelőttön is, amikor a keserves végű csónakkirándulást megtették.

Bergsonné egyedül lakott egy dombon, ép a vásártér szélén, ahol a fiúk labdázni szoktak. A kis házikóban, amely előtt keskeny kert húzódott, valamikor egy pék lakott és a műhely ott volt még, egy magas kéményű, omladozó kemencével, a hátsó udvarban.

— Jó, hogy Bergsonné nincs otthon, — monotta Nielsen Péter, amikor a dombhoz értek.

— Igen, mindig olyan sötéten és mogorván néz.

— Nem is valami kedves Finnhez, tudod-e?

— Bizony! — felelt Svend. — Furcsa asszony, ezt hallottam, amikor Kallard tiszteletes úr a mámanak beszélte.

— Na hát, ő pedig csak tudja!

Svend aztán egész sereg kérdéssel halmozta el, amire elbeszélte, hogyan ráncigálta ki Bergsonné a beteg Finnt. Péter fölébredt, amikor Finn fölrezzent és fölkiáltott. Azután mindent hallott. Bugge Svend nagyon különösnek találta ezt, s épenséggel nem tetszett neki...

Becsöngették a házba. Egy öreg leány óvatosan nyitotta ki az ajtót és fürkészve nézte őket. Olyan volt, mint valami gonosz buldogg.

— Mit akartok? — förmedt rájuk.

— Itthon van Svanöe Finn?

— Persze, de nem jön ki.

— Szabad bemenni, hogy meglátogassuk?

Mit? Meglátogatni? Nem, szó se lehet róla.

Ezzel becsapta az ajtót. A fiúk szomorúan fordultak meg. Egy kicsit mendégéltek, azután leültek egy kőre. Nagysokára így szólt az egyik:

— Ez borzasztó lány volt!

— Én igazán megijedtem tőle, — felelte a másik, Nielsen Péter.

— Vén csoroszlya! Mintha olyan nagy baj lett volna, ha beenged.

Szótlanul ültek egy ideig, azután így folytatta Péter:

— Te, kerüljünk alá az udvarra és kopogtasunk a Finn ablakán.

— Tudod, melyik az övé?

— Voltam már ott.

Visszamentek, a kertet megkerülték és úgy surrantak az udvarra. De nem értek föl az ablakig és egy követ dobtak rája.

Nemsokára megjelent Finn kabát és mellény nélkül. Nagyon rossz színben volt.

— Finn! Finn! Nyisd hát ki!

Finn gondolkozott kissé, azután óvatosan körülnézett és végül kinyitotta az ablakot.

— No, mi az? — kérdezte halkán.

— Jó napot, fiú! Mikor jössz már az iskolába?

— Nem tudom.

- Hallani akartuk: hogy vagy?
 - Köszönöm, rosszul.
 - Nem jól érzed magadat?
 - Bizony nem.
 - A fejed fáj?
 - Nem.
 - Hát hol?
 - Valami nagyon sehol se.
 - Nagyon beteg vagy, Finn?
 - Nem én.
 - Nem vagy beteg?... Hát akkor...
 - De hogy kerültök ide?
 - Az a vén lány nem akart beengedni.
- Svanöe Finn haragosan dörögött.

— Mindjárt gondoltam... Szervusztok fiúk!
Azután becsukta az ablakot és eltűnt.

Egy ideig még bámészkodva álltak ott, majd a konyha felől zajt hallottak s elfutottak...

Másnap Péter és Svend megint gondolatokba merülve baktattak át a vásártéren.

Finn miatt töprengtek, aki tegnap zöldesen sápadt arccal álldogált az ablaknál és valósággal ijeszten nézett ki.

És az a szörnyű cseléd! Micsoda arcot vágott Finn, amikor emlegették!

Az egész roppantul furcsa volt, épenséggel titokzatos és ennek a magyarázatát meg kell találni!

Így aztán megint besurrantak a hátulsó udvarba. Ezúttal még több kavicsot dobáltak föl az ablakra, amíg végre Finn megjelent.

— Mit akartok már megint? — szólalt meg.

— Mi... mi olyan csúnyának találjuk, hogy sose jössz ki.

— Nem, azt nem tehetem.

— Az ágyban fekszel?

— Nem, fönt vagyok.

— Hát akkor... tehetnénk valamit érted? Például... elhozzuk az iskolai feladatokat? Hiszen már régóta hiányzol.

— A latinban már új konjugációnál tartunk — tette hozzá Svend — és a számtanban is messzebb vagyunk.

— Nem érdekel.

— Hát... hát kell tán egy érdekes könyv? Én kaptam két új indián-történetet.

Svanöe Finn egy kicsit elgondolkozott. Hirtelen elfintorította az arcát, csodálatos módon, majdnem úgy látszott, mintha sírni kezdene, aztán megrázta a fejét, bezárta az ablakot és eltűnt.

Péter és Svend némán álltak ott... Végre megfordultak. De amikor ép a sarkon be akartak kanyarodni, fojtott kiáltás ütötte meg a fülüket:

— Pszt! Pszt!

Finn szólt az ablakból, mire gyorsan visszafutottak.

— Kell az indián könyv?

— Nem, az nem! De halljátok, fiúk... hazamehetnétek, hogy valami... ennivalót hozzatok. De úgy, hogy senki se lássa.

— Enni?

Péter és Svend elbámultak, mintha nem jól hallották volna.

Svanöe Finn azonban újra elfintorította az arcát, ép olyan furcsán, mint azelőtt és becsapta az ablakot.

A két fiú pedig elrohant, mintha valami ördög volna mögöttük. Csak messze kint az utcán állottak meg és szomorúan néztek össze.

— Éhezik! — suttogta Bugge Svend.

— Még halálra éheztetik az a nő! — mondta Nielsen Péter.

Aztán megegyeztek, hogy rögtön hazasietnek, egy kicsit megdézsmálják az éléskamrát s később találkozhatnak...

Bugge Svend ért először a találkozóhelyre egy nagy dobozzal és azonkívül egy zacskó is volt nála. Nehezen várta Pétert, aki viszont egy kosarat cipelt a karján.

— Na mid van? — kérdezte Péter.

— Biz egy kicsit nehéz volt... a leányok miatt

alig tudtam... De mégis készítettem hat darab vajaskenyeret és aztán szereztem egy darab birka-sajtot... Itt pedig... nézd csak... ez aztán jól fog esni neki!

Óvatosan fölemelte a doboz tetejét s Péter kíváncsian nézett beléje, minthogy azonban már alkonyodott, nem látta, mi van a skatulya mélyén.

— Torta! — szólt Svend. — Finom dióstorta, a tegnapi vendégségből maradt!... És te?

— Lásd a mi Stinánk olyan derék lány, ha az ember bánni tud vele. Azt mondtam neki, hogy egy szegény fiúnak vinném, aki inségben szenved. Adott is sok vajaskenyeret és egy borjusültet, ami ebédről maradt, aztán burgonyát, de még egy kis lábast is húslevesssel.

Csaknem egészen besötétedett már, amikor Bergsonné udvarára értek. Finn ablaka is sötét volt. Svend nem tudott jelt adni, annyira tele volt a keze. Péter azonban szépen letette kosarát a földre s apró kavicsokat dobált fel.

Az ablak hangtalanul kinyílt.

— Itt vagyunk. Nyúlj csak le, amennyire tudsz és vedd át.

Finn, akiből csak a fehér ingujj látszott, kihajolt és először a Svend dobozát fogta meg.

— Vigyázz a tortára, mert a hab kifolyik.

— A kosarat is... csak a lábasra vigyázz —
mondta Péter — mert abban leves van.

— Vized van?

— Igen — suttogta Finn. — Nincs is más...
Pszt! Jön valaki!

Erre becsukta az ablakot és a két fiú elsom-
polygott. Szólni nem mertek, amíg messzire, biz-
tonságban nem érezték magukat.

— Remélem, hogy nem ment be, mielőtt Finn
az ennivalót eldughatta volna.

— Az utálatos!

— Azt hiszem, maga Bergsonné volt.

— Te Péter... ez a szegény Finn éhen vesz-
hetett volna!

— Igen, mi biztosan az életét mentettük meg.

— Úgy is kellett, hiszen ő megmentette a
miénket... kint a tengeren.

— Bizony.

Tovább haladtak egy darabig, aztán Svend foly-
tatta:

— Olyan sötét volt nála.

— Még lámpát sem kap.

— Gonosz teremtes lehet az a Bergsonné!

— Mint valami boszorkány, amilyenekről a
mesékben olvasni.

... Két nap mulva ijedten, sápadt arccal lépett
be Stina a szobába és ezt suttogta:

— Bergsonné fia, az a borzasztó gyerek van kint és mindenáron Petivel akar beszélni.

Péter kisietett és Svanöe Finn a folyosó végére vezette. Ott dugta el a magával hozott kosarat.

— Látod itt van... Nagyon, nagyon köszönöm.

Péter örült, hogy sötét volt; érezte, hogy elpirult.

— És aztán nem beszéltek erről az esetről; sem te, sem Svend... úgy-e?

— Amint akarsz, nem.

— Tudod, hogy a néni milyen... és aztán...

— Értem, mit gondolsz és hallgatni fogok.

A szki-verseny hőse.

Elmult az ősz és megjött a tél — óriási havazással. Köröskörül, a város szélén vidám gyermekhad lepte el a fehér halmokat, mihelyt az iskolai tanítás véget ért s az ebédet elfogyasztották.

A hajótörésről, a mely Svanöe Finnékkal a tengeröbölben történt, már egészen megfeledeztek. Finnel sem törődött senki. Ő maga is csöndben maradt és határozottan szorgalmasabb tanulóvá lett. Különben pedig a fiúk alig érintkeztek vele. Néhányan mesélgették, hogy messzi kint, az

Ólom-hegyen látták olyan fiúkkal, a kikkel a tengerparton barátkozott össze.

Csak az tűnt fel az osztálytársainak, hogy még mindig sápadt s egyáltalán nem jó színben van.

— Az a vén boszorkány — mondta Bugge Svend — biztosan koplaltatja.

Többet aztán nem beszéltek Finnről, a míg egy ugrással hirtelen az érdeklődés középpontjába nem került.

Igazán egy ugrással, a mit a szki-jén tett.

Az iskola március elején nagy szki-versenyt rendezett az Ólomhegy lejtőjén. Minden évben volt ilyen, de az idén sokkal érdekesebbnek ígérkezett, mint máskor.

Mert hát új tanár jött az ősszel Krisztiániából, a fiatal Jörgensen, a ki többször első díjat nyert az országos bajnoki versenyeken és a fiúkat egészen új módszerrel, alaposan megtanította a szki-futásra és a különböző ugrásokra. Több leány is részt vett a kellemes tanfolyamban s néhányan jól begyakorolták magukat a hosszú fatalpakon való sportra.

A városnak majdnem egész lakossága kivonult a versenyhez és a fehér hegy már kora délután tarkállott a sok kíváncsitól. Gyalog, lovon, kocsin és szánkón jöttek egyre-másra és csakhamar széles, fekete embergyűrű övezte a hegyoldalt, a mely fenyőgallyakkal és zászlókkal volt földíszítve.

Azon a részen, a hol a versenyzőknek le kellett ugraniok, tribünt emeltek és a leterített deszkapadon foglalt helyet a versenybíró, továbbá az igazgató, néhány tanár, a polgármester és neje stb.

Legszebb volt az ugró-verseny. Haasted Krisztián kapta az I. számot. Szédületes gyorsasággal siklott alá és ugrott le a magaslatról. De fölbukott és égnek meredő lábakkal terült el, a mire harsogó kacaj támadt.

Aztán jött a többi. Néhányan állva maradtak a domb szélén, mások rosszul ugrottak és a hurrikiáltások váltakoztak, gúnyos nevetésekkel.

A 16., 17., 18., 19. és 20. számú versenyzők sorra elvágódtak és már úgy látszott, hogy csupa ügyetlen alak vonul fel. Akkor jött a 21-es: Svanöe Finn.

A nekiiramodás után leguggolt a magaslat szélén s teljes erőből ugrott le. Gyönyörű ívben szelte át a levegőt, hosszan lebegett, mintha soha se akarna már földet érni, a míg végre könnyedén, biztosan lejutott.

Ez nagyszerű ugrás volt, még annál is hosszabb valamivel, a melyet Jörgensen tanár végzett.

Ha más fiú lett volna, nagyon sokáig dörgött volna a hurra! — de így kicsit tartózkodón hangzott a tetszés nyilvánítása.

Háromszor kellett az ugrást megismételni. Többé-

kevésbé jó volt a versenyzők mutatványa, de egyikét se lehetett a Finnével összemérni. Ő mindig egyformán szép és könnyed ugrást végzett. Hazamenet mindenki elismerte róla ezt.

A díjak kiosztása másnap történt meg az iskolai tornateremben, de még este összegyűlt a versenybizottság, hogy a díjak kiosztásáról döntsön. Javában tanácskoztak az igazgató úr szobájában, a mikor belépett a felesége.

— Egy hölgy van itt — mondotta a direktor úrnak — és sürgősen akar veled beszélni.

Az igazgató kisietett és a mikor nagysokára visszatért, komoly arccal jelentette, hogy Bergsonné hívatta ki és nagyon kérte, hogy az első díjat a és világért se adják oda Svanöe Finnek, a neveltfiának, mert különben még inkább elbizza magát ma neki kell a fiu rossz viselkedése miatt szenvednie...

Másnap díszes ünnepség keretében osztották ki a díjakat. Tizenkét órára egészen megtelt a tágas helyiség. Először Jörgensen tanár mondott beszédet a szki-sportról, a norvégeknek erről a régi, szép és egészséges sportjáról. Úgy látszott azonban, mintha valami nyomná a szívét. A fiatal tanár, aki máskor olyan vidám és mosolygó arcú volt, ma komoran nézett maga elé.

Aztán előlépett az igazgató és kihirdette:

— Az első díj, egy szép, nagy ezüstserleg Sveigaard Antal Mártonnak ítéltetik.

Csöndes moraj futott át a termen. Sveigaard közelébb ment, botorkálva haladt az emelvényig és e közben hátrafordult mindenki, hogy Svanöe Finnt lássa.

— A második díj, egy ezüst kanál késsel — folytatta az igazgató — Svanöe Finnt illeti meg.

Finn krétafehér arccal vette át, meghajolt egy szó nélkül, aztán megfordult és ment — nem a helyére, hanem kifelé. Az emberek már nem figyeltek az igazgatóra, aki a harmadik díjról kezdett beszélni.

Az ajtónál állt Ibenfelt, a pedellus.

— Engedjen ki — mondta Svanöe Finn.

— Nem! Az ajtó zárva marad.

— Nézze csak, Ibenfelt bácsi — szólt Finn. — Ezt magának adom... és engedjen ki.

Az iskolaszolga értelmetlenül bámult a kezébe nyomott dobozra, a melyben a jutalomdíj ragyogott és szinte gépiesen kinyitotta az ajtót.

A jelenetnek ezt a végső részét már csak a legközelebb ülők látták...

Délután Jörgensen tanár kopogott be a Bergsonnék kapuján s a vén cseléd nyitott ajtót. Finnt kereste, de a leány azt mondta neki, hogy a szki-jével távozott. Később rá is akadt az Ólomhegy-

nél. Beszélgetni kezdett vele a havas útról, az időről, majd egyszerre így folytatta:

— Az igazgató úr holnap ki fogja jelenteni... ezt kikötöttem... de szívesen megmondom előre, hogy te érdemelnéd meg az első díjat. De a versenybírószám tagjai nem találták helyesnek, hogy neked kiadják, mert olyan zabolátlan és gőgös természeted van... Én azt hiszem, megérdemli az első díjat, aki olyan kitűnően végezte a dolgát, de az urak másképp vélték... A nevelőanyád mondta...

Finn hirtelen megállt s tágra nyílt szemmel nézett a tanárra. Jörgensen majdnem zavarba jött.

— Mondd csak, fiam — szólt aztán — még mindig olyan rosszul viselkedel?

Finnek összeszorult a torka és nem felelt. A tanár vigasztalóan kezdett hozzá beszélni. Kitört erre Finnből a kétségbeesés, nem tudta visszatarítani a hangos zokogást. Gyorsan futott tovább a szkijén, sebesebben, mint a hogy addig haladtak s csak a város szélén állott meg, amikor elakadt már a lélekzete és fulladozni kezdett.

Ott elbucsuztak s a tanár szótlanul megszorította a diák kezét...

★

A «Batticola» hajó utrakészen állott rakományával a kikötőben, hogy Newyorkba induljon.

Nagy gyermekcsapat rajzolt körülötte, élükön Börning Gyula, a kormányos fia, akit hajósinasnak vettek fel s ezért büszkén járt ide-oda a fiuk közt.

Börningnek egyetlen jó barátja volt: Svanöe Finn, akivel mindig együtt volt és most is csak az ő kedvéért állott szóba a diákokkal.

Amikor Bugge Svend a tengerpartra ment, oda-szólt Nielsen Péternek:

— Hallod-e, Peti, nem érzel te is valami különöset, ha Finnt meglátod?

— Nem én?

— Tudod, nekem mindig fájni kezd a szívem, mintha rosszat tettem volna . . . és Finn tudná is.

— Hát . . . most, hogy mondod . . . bevallom, én is . . .

— Te, ha egyszer kárt tesz magában?

— Finn? megbolondultál?

— Olyan az arca, mintha ilyenfélét tervezne . . . Félek . . . Ha egyszer a tengerbe ugrana!

— Hogyan beszélhetsz ilyet?

— És kihuznák, de már halott volna . . . És eltemetnék . . . És senki se tudná . . . a mit ketten tudunk.

— Istenem, ne mondj ilyen borzasztókat.

Svend elgondolkozott, aztán így folytatta:

— Mint valami két betörő, úgy járkálunk a titkunkkal . . . Emlékszel, amikor Finnel kieveztünk

a nyílt tengerre és vihar lett? Amikor Finn mondta, hogy imádkozzunk el egy Miatyánkot. Már úgy volt . . . elpusztulunk . . . és megmentett.

. . . Finn pedig ez alatt elmondta Börning Gyulának, hogy már nem bírja ki tovább otthon és megbeszélték, hogy elbujtatja a hajón . . . Megy Finn is Amerikába.

— Éjfél előtt ne gyere — mondta Gyula. — Addig sokat isznak az emberek bucsuzóra és nem veszik majd észre . . . Az apám hidjánál találod a csónakot . . . nincs lelakatozva. Amilyen csöndesen csak tudsz, úgy evezz a «Batticolá»-hoz. A ruha-csomagot hátadra kösd és úgy másszál föl a csigaláncon . . . Elül a korlátnál foglak várni. Lent a szénában elrejtelek majd.

Finn szeme felvillant.

— De ha észrevesznek, a tengerbe ölöm magamat.

— Ne félj attól! Vigyázni fogok. Holnap föl-szedjük a horgonyt és holnapután kint leszünk a nyílt tengeren . . .

Éjjel feltizenkettőkor fölriadtak a város lakói. Két ágyúlövés dörgött és dülta föl az éjszakai nyugalmat. A városban tűz ütött ki. Az emberek kiszaladtak az utcára és nemsokára megtudták, hogy Bergsonnénál ég. Nagy részvéttel emlegették, hogy

a szegény asszonynak egyetlen házikója, minden vagyona pusztul el. Ingebrigsten asztalosmester elmondta, hogy nincs bebiztosítva, amire még inkább sajnálkoztak.

De aztán kiderült, hogy csak egy fáskamra gyuladt ki az udvaron és a tűzoltók hamar elfojtották a veszedelmet.

Loe, az öreg rendőr később jelentést tett Svei-gaard rendőrkapitánynak, hogy negyed tizenegy órakor ment el a Bergsonné háza előtt és világosságot pillantott meg a fáskamránál. Odasietett s észrevett egy fiut, aki hirtelen elrohant. Csakis Svanöe Finn lehetett. Nemsokára kicsapott a láng a fás-kamrából.

A legérdekesebb az volt, hogy Svanöe Finn eltűnt a házból. Másnap nem jelentkezett az iskolában s széltében-hosszában mesélték, hogy ő gyújtotta fel a fáskamrát és talán a házzal is megteszi, ha Loe rendőr oda nem érkezik.

Az utcán összeverődtek az emberek és az egyik csoportban Ingebrigsten asztalos így szólt:

— Én azt hiszem, hogy ez a züllött fiu a Batticolá-n szökött meg!

— Azzal ugyan nem sokat ér, — mondta Kjerzebom, a fűszerkereskedő — mert a hajó először Leithbe megy. Csalódik a fiu, ha azt hitte, hogy meg se áll Amerikáig. Csak egy táviratot küld-

nek Leithbe a rendőrségnek s a legközelebbi hajón visszahozzák Finn urat.

Este félhét órakor a szobájában üldögélt Nielsen Péter és a számtani föladatával kinlódott, amikor valaki halkan, óvatosan kopogott. Péter az ablakhoz szaladt és kinyitotta, majd kérdezte, hogy ki van ott, mert a sötétben nem látta.

— Gyere ki a kapualjába — hangzott a válasz.

Svanöe Finn volt, aki remegő hangon szólt:

— Péter, engedj föl a régi szénapadlástokra és szerezz valami ennivalót, ha lehet... és valami takarót, mert borzasztóan fádom... Fölgyújtottam a fáskamrát... El kellett mennem... — a Batticolá-n. De Loe rendőr észrevett... A régi kemence kéményében huzódtam meg, mert kerestek... Ma este tovább akarok állni.

— Gyere csak velem.

Fölvezette a padlásra, aztán lefutott Stinához, a szobaleányhoz és ennivalót kért egy szegény koldusgyerek számára. Nagynehezen megkapta. De amikor Finnhez fölsurrant, hasztalanul tette elébe. Finn a mellére szorította kezét, enni nem akart és Péterből egyszerre kitört a zokogás, amint a sápadt arcú, nagybetegnek látszó Finnt nézte.

Péter aztán elszaladt Svendhez, hogy tanácskozzék vele, majd együtt keresték föl Sveigaard

Tónit és hosszú töprengés után legjobbnak vélték, ha Jörgensen tanárt értesítik. Nagyrabecsülték és tudták róla, hogy Finnt nem rossz szemmel nézi. A tanár figyelmesen végighallgatta őket, aztán csöndesen szólt:

— Te Sveigaard, hazasietsz és megmondod az édesapádnak, tiszteltetem, jöjjön el Nielsen konzul úrhoz. Te Svend, ugyanezt mondd atyádnak. Látjátok fiuk, ez nagyon komoly dolog és örülök, hogy fölkerestetek. Svanöe Finn egy szerencsétlen fiu és meg kell próbálnunk, hogy segítsünk rajta. Péter, most gyere, hozzátok megyek.

— De kérem, tanár úr, én megigérttem Finnek, hogy nem árulom el.

— Nem fogod megbánni, hiszen a Finn javát akarom.

Komoly értekezlet volt aztán Nielsen konzul irodájában. Megjelent az öreg Bugge, Sveigaard kapitány, az igazgató, Jörgensen tanár és a három fiu.

Svend elejétől végig mindent elmondott. Néha közbeszólt Péter, vagy az urak kérdeztek. Az elbeszélés akadozva indult meg, de aztán nekibátorodott Svend és elmondta, hogy mi történt az ősszel, a Sodeland Tóbiás csónakán. Kiderült, hogy nem Finn csábította őket oda és az is, hogy csak Finnek köszönhetik az életüket. Különösen Svend-

del kinlódott, amikor a csónakot felborította a szél és ki akarta menteni. Aztán visszaugrott a tengerárba, hogy Pétert is megmentse. Végül sirva mondta Péter:

— Azt mondta Finn, ne szóljak senkinek... öngyilkossá lesz, ha ma este a hajón el nem tud szökni, mert a Bergson néni kinozza.

Az urak sokáig hallgattak, amikor a fiuk bevégezték mondókájukat s azután elhatározták, hogy lehozatják Finnt a padlásról. Halálsápadt arccal, piszkosan jelent meg a fiú; szeme tágranyilt s tekintete zavarodottan járt körül... Bugge polgármester szólalt meg először:

— Hallom, hogy megmentetted a fiam életét. Köszönöm Finn. Későn jön a köszönet... de csak ma este tudtam meg.

A fiu elé nyujtotta kezét és Finn bámulva nézett rá.

— Én is nagyon köszönöm — szólt Nielsen konzul és megszorította a diák kezét. — Ülj le fiam, beszélni akarunk veled. Tőled akarjuk hallani; miért gyujtottad fel a nénid és nevelő-anyád házát. Azt hallottuk ma, hogy rosszul bánt veled. Előttünk mindenről beszélhetsz... csak őszintén!

A három fiut kiküldték s azután beszélni kezett Finn. Nehezen, lassan ment... többször megszakította a kitörő zokogás.

Tíz óra lett, amikor Nielsen konzul és az igazgató átment a fiukhoz:

— Na, gyerekek, — mondotta a direktor — hazamehettek. Megegyeztünk, hogy senkinek nem szólunk ezekről a dolgokról. Finn most nagyon meg van törve. Nielsen úr olyan szives, hogy ma éjjel szállást ad neki. Egyelőre senkinek nem szabad megtudni, hogy mi történt. Még csak annyit... hogy derék, becsületes cselekedet volt, amit ma végeztetek... Jó éjszakát, fiaim!

Antal és Svend elbucsuztak. Nemsokára a többi vendég is hazatért... Másnap olyan különös volt Svend Péter és Antal számára, amikor a pajtásaik Finnről beszéltek az iskolában és azt mesélték, hogy Svanöe Finnt elfogták Leithben... Az alatt nagy tanácskozás folyt ismét Nielsenéknél, akikhez elhívták Waage plébánost is. Elhatározták, hogy a plébános úr beszél Finnrel és felkeresi Bergsonnét is... Az utcán mindenfélét fecsegték.

Két nap mult el.

Finn már felkelt az ágyából, de az utcára nem ment ki a Nielsenék házából. Este végre mindent megtudott Péter az édesapjától, aki így szólt hozzá:

— Na Peti, elmondhatod a barátaidnak, hogy Svanöe Finn dolga rendben van. Holnap megy a «Besterlide» fedélzetére. Rendes matróz lesz belőle Krisztensen mellett, akinek gondja lesz rá. A fiu

tengerre vágyik és legyen meg az akarata. Bergsonné rosszul bánt vele; jobb, ha tőle elkerül. A plébános úr útján szépen rendeztünk mindent. De ti, fiuk, ne kotyogjatok... Amit erről az esetről tudsz, azt ne kürtöld ki és szólj Antinak, Svendnek is, hogy megbizunk itt bennetek.

Másnap reggel maga Nielsen konzul ment Finnrel a külső kikötőbe, ahol a remek hajó már fölvont vitorlákkal, utrakészen várt. Nemsokára el is indult Svanöe Finnrel együtt. Péter és Svend nagyon meg voltak elégedve ezzel a fordulattal. Amikor az iskolába mendegéltek, Péter vigan szólt:

— Örülök, hogy Finn így járt.

— Bizony! Végre megszabadult a szenvedésektől. Az a Bergsonné iszonyúan bánt vele. A szüleim egészen fölháborodtak, amikor a levelekről értesültek.

— Miféle levelekről?

— Egy kis bádogdobozban rejtegette Finn azokat. Nem tudom, mi volt bennük; talán Stina halott róla.

Délben faggatni is kezdte Péter Stinát, de a leány nem akart beszélni.

— Bergsonné kinozta Finnt? — kérdezte aztán Péter.

— Az igaz.

— És mi volt a levelekben?

— Nem olvastam, Péter. A legrosszabb az volt, hogy maga a fiu olvasta és olyasmiket tudott meg, amelyekről jobb lett volna nem tudnia.

— Nekem megmondhatod, Stina.

— De ha nem neked való! Az csupa bűnös csunyaság. Bergsonné sok évvel ezelőtt férjhez akart menni a Finn apjához. De hiába! És ezért gyűlölte a Finn anyját. Halála után pedig magához vette a fiut... és gyalázatosan bánt vele.

— És minderről tudott Finn?

— Igen. Így aztán nem szabad csodálkozni rajta, hogy olyan elvadult fiu lett — kis gonosztevő, a hogy mondani szokták.

— De most, Stina, — végezte Péter ragyogó szemmel — meglásd, mi lesz belőle: egy wiking, vagy egy Tordenskjold! (Hires norvég tengeri hős)...

A FŐVÁROSI ROKON

Országos Széchényi Könyvtár

Ez a rokon, ha az ember jobban meggondolja, tulajdonképen nem is kellemes fiú.

Így gondolkodott lefekvés után Péter, aki meg volt arról győződve, hogy a krisztániiai rokonról ezt a véleményét se az édesapja, se az édesanyja nem helyesli. Hiszen napestig egyebet sem lehet hallani csak ezt:

— Péternek jó dolga van, nagyszerűen tölti a szünidőt, reggeltől estig annyit mulathat, amennyit csak akar . . . mert Herman, a krisztániiai rokon ugyancsak vidám, kedves fiú.

Péter az iskolai év vége felé alig győzte már várni a rokonát s így valóban nem lett volna illő dolog, ha most panaszkodnék, sírálnának miatta.

Krisztániából hirtelen egy ilyen kis városkába jutni, valóban érdekes dolog. Tagadhatatlan, hogy itt az élet sokkal egyszerűbb, mint amott. De hát

akkor miért jött ide? Hiszen gondolhatták, hogy kis városban más az élet, mint odafönt a fővárosban.

Végre is mindennek van határa. Istenem, megnyit kinlódott már az elmúlt nyolc nap alatt, csak-hogy Herman jól érezze magát. Kárbaveszett minden igyekezete, a krisztániái rokonnak semmi sem volt inyére. Az első ellenvetés minden alkalomkor így kezdődött:

— Ez a nyomorult fészek . . .

És a nyomorult fészek valóban nem állta Krisztániával a versenyt. A városka házai, még a legszebbek is, egyszerű vityillókká törpültek a krisztániái paloták mellett. Barátai, akikkel megismertette, egytől-egyig «buta falusi kölykök» voltak, akik minden örömüket abban lelték, hogy nappal az Arndt-féle réten labdáztak, este pedig tolvajzsandárt játszottak a városka zegzúgos utcáin, és nélkül szaladgáltak, kiabáltak, erdei vadak módjára üvöltöttek. A krisztániái hasonló korban lévő fiúk már rég kinőttek az ilyen fajta kedvtelésből. Nekik már különböző «érdekeik» voltak, egyesületet alakítottak, ujságot szerkesztettek, estefelé pedig szép hölgyekkel körzóztak. Az idevaló lányok, akikkel Bugge-ék házi-mulatságán ismerkedett meg, «buta libák» voltak és ha művelt emberhez illőn szólt hozzájuk, ostobán vihogtak. Nem akarja őket látni többé.

Ilyenféle okok miatt kerülte a pataokban való fürdést is. Ugyanis mindannyian a gátnál fürödtek s az a gyerekes hancúrozás, amit ott véghezvittek, csak gúnyos nevetésre készítette. Valóban különös látvány volt mindez annak, aki a krisztániái uszodákhoz s a komoly úszóversenyekhez volt szokva. Azonkívül meg tapintatlanok, sőt kíméletlenek az idevaló fiúk s nem átalják szemébe mondani, hogy Krisztiániában kloaka-vízben fürdenek . . . és több más efélét.

Nyomban észrevette, hogy mindannyian haragszanak reá. Kisvárosi szokás szerint minden ok nélkül képesek voltak haragudni a fővárosi úrfira. Ő azonban nem tartotta magához méltónak: a haragot haraggal viszonzni. Ha akarná, meg tudná mutatni az egész «pereputtynak», hogy mi a krisztániái hadd-el-hadd!

Péter édesapja a két fiú részére uszodai bérletet váltott s meghagyta nekik, hogy naponta kétszer fürödjenek. Ők azonban ehelyett inkább a közeli erdőbe mentek, ott lefeküdtek a fűre s egész nap olvastak. Az olvasnivalót Herman tanácsára Péter vette ki édesapja szekrényéből. A könyv címe: «Gróf Monte Cristo» volt, s mert több könyvet nem sikerült elhozniok, Herman fennhangon olvasta.

— Bizony a felolvasás a legunalmasabb dolog a

világon és «Gróf Monte Cristo» a legképtelenebb ostobaság, — gondolta magában Péter.

Herman ezzel szemben rendkívül érdekesnek, sőt «izgatónak» találta ezt a regényt, amelyet szerinte minden művelt ifjúnak ismerni kell. Péter ásítozva feküdt a fűben, unatkozva hallgatta Grót Monte Cristót, miközben az uszodából áthallatszó zsvajra figyelt.

Az első délutánokat a fiúk társaságában töltötték: az Arndt-féle réten labdáztak. Ezt a mulatságot azonban Katica, «az utálatos béka» egyszerre és mindenkorra elrontotta. Egyszer napnyugta előtt arra felé járkált, meglátta, hogy Péter nem bánja, amint Herman félrehúzódva a többiektől, egyedül csatangol a réten, — hanem vigan labdázik s Katica ezt odahaza beárulta. Este Pétert az édesanyja jól lehordta és ráparancsolt, hogy legyen figyelmesebb; csak olyan játékból vegyen részt, amelyben a krisztáni rokonnak is kedve telik.

Hermannak azonban csak egyetlen szórakozáshoz volt kedve: a korzón sétálgatni, közben pedig beülni a cukrászda udvari szobájába s ott rengeteg téstát, limonádét fogyasztani — hitelre. Igen, a krisztáni rokon csak hitelre vásárolt. A cukrász szívesen hitelezett neki, mert hisz így mutatkozott be:

— Preusz Herman . . . A nagybátyámnál, Preusz konzulnál töltöm a vakációt.

A finom cukrászsütemények s a habzó limonádé bizonyára kitűnő dolgok, de azért mégis megfeküdtek a Péter gyomrát. Másféle szórakozást Herman nem óhajtott s a társalgás is mindig ugyanegy tárgyról folyt: a fővárosról, Herman iskolájáról, a barátairól és barátnőiről, a kávéházakról, a villamosvilágításról és a közúti vasutakról. Szó sincs róla, ezek is érdekes dolgok, de itt mással jobban lehetne mulatni.

Péter már titkon olyasfélét is gondolt, hogy bárcsak elmúlt volna a szünidő s Herman visszautaznék Krisztiániába. Most bizony sokkal kellemesebb dolognak tartotta az iskolába való járást, mint Hermannel a szünidőzést, Herman ugyanis — a szó köztünk maradjon — utálatos fráter volt...

Délben, az ebédnél Péter édesapja azt mondta, hogy másnap Simonsen tornatanár úr a «Nixe» gőzösön nagyobb kirándulásra viszi a fiúkat és hogy ő is vett két jegyet Péter és Herman részére. A fjordokon át kimennek a nyílt tengerre s visszafelé egy «vadregényes félszigeten» kötnek ki.

Péter rendkívül megörült ennek a hírnek, de amikor észrevette, hogy Herman kedvetlen, amiért ilyen gyermekes mulatságra kényszerítik, lassanként elszomorodott. Herman már csak arra volt kíváncsi, hogy lesz-e bőven málnaszörp és habsütemény

a hajón. De amikor Péter lelkesedve magyarázta, hogy ilyenkor miféle pompás szórakozás várja a kirándulókat, hogy friss tejfölt-vajat kapnak rozsenyérrel és hogy milyen nagyszerű dolog Hausstein Jören csónakán bejárni a fjordot, egykedvűen vonogatta a vállát.

Másnap hat órakor indult el hazulról a két rokon és mire a kikötőhöz értek, már tömve volt a «Nixe» jókedvű fiúkkal. A fődélzeten, a parancsnoki híd mellett állott Simonsen tornatanár úr s amikor a kirándulók mind a hajón voltak, rövid beszédet tartott. Elmondta, hogy ez alkalommal ő nem megy el a kirándulásra, mert azt akarja, hogy a fiúk teljes szabadságot élvezzenek. Hausstein Jörennel mindent részletesen megbeszélt s most már a fiú becsületérzésére bízta a továbbiakat. Ezután négy fiút kiválasztott Simonsen s ezeket bízta meg a kirándulás vezetésével. A négy fiú: Haassted Krisztián, Gabrielsen Vilmos, Bech Antal és Preusz Herman, — a krisztiániai rokon — volt.

Amikor Simonsen elhagyta a hajót, Haasted Krisztián fölkiáltott:

— Éljen Simonsen tanár úr!

— Éljen, éljen! harsogták a fiúk s ezalatt a «Nixe» már útnak is indult a ragyogó, napsugaras időben. Péter túlárado boldogsággal ment oda Hermanhoz: gratulálni akart neki a nagy kitün-

A fővárosi rokon.

OSZK

Magyar Nemzeti Széchényi Könyvtár

téshez. De az «előkelő rokon» ásítózva ült egy nádszéken s savanyú arccal nézte a tengert.

A félsziget kikötőjében Jören és házanépe várta a kirándulókat. Jören házának tágas udvarán vertek tanyát s nyomban reggelihez láttak. A gazda, a felesége és kilenc gyermeke nagy kancsóban tejet hoztak ki a házból.

A reggeli után mindent visszaraktak a helyére, amint az rendes emberekhez illik s most játszani kezdtek. Három labdázó csapat alakult, néhányan bújósdit játszottak, a legkisebbek pedig Jören öreg bérésével kimentek a mezőre szénát rakni. Minden úgy ment, akár a karikacsapás, épen csak Herman volt levert: egymaga sétált föl és alá a parton.

Péter nagy kísértésben volt. Egy ideig mellette maradt, egyre nógatta, hogy vegyen részt az egyik labdajátékban. De minden ékesszólása kárba vészett. Herman nem akart «ezekkel a gyerekekkel» együtt «helytelenkedni»,

— Beláthatod, — mondta azután Péter — hogy szólnom kell nekik . . . várnak . . . hogy nincs kedved játszani.

— Megmondhatod, — hangzott az egykedvű válasz.

Péter nyomban elsietett s a következő percben már a labdázók közé vegyült. Jó kedve azonban, ahányszor csak a part felé nézett s ott megpillan-

totta Hermant, mindig el-elhagyta. Ennél talán még keservesebb volt az, hogy Herman eljárását állandóan mentegetnie kellett a barátai előtt, akik érthető módon ugyancsak haragudtak reá.

Jören később ebédelni hívta az ifjakat. Éhesen siettek be a házba, ahol az összes szobákban terített asztalok várták őket. Az ebéd valóban finom tejfől és más eféle volt rozskenyérrel s utána kitünő túrosrétest is kaptak.

A fiúk nagyszerűen érezték magukat, általános volt a megelégedettség s a tányércsörömpölés mellett olyan vígság támadt, hogy a nagy zajtól alig értették meg az egymás szavát.

Herman, az előkelő rokon is részt vett az ebéden, — az ember még a legkeserűbb «világnézetek» mellett is megéhezik — és a fiúk asztalához ült, de a tejfölből nem evett és egy szót sem szólt a szomszédaihoz.

Gabrielsen Vilmos egyszerre csak odakiáltott neki:

— Na, ilyesmi nincs Krisztiániában, úgy-e?

— Bizony nincsen. Ott még kint a fjordoknál is elsőrendű vendéglők vannak.

— De ott nem lehet úgy játszani, mint itt.

— Az igaz, de viszont kitünő ételeket adnak ebédre és nem holmi tejfölt.

— Micsoda fráter vagy te, — kérdezte hirtelen

Jören, aki ép a szék mögött állt, ha még azt sem tudod, hogy a legjobb tejfölt, aludtejet és vaját nálam lehet kapni?

Herman, az előkelő rokon elvörösödött, míg a fiúk hangos hahotára fakadtak. Alig távozott el Jören az asztal mellől, Bech Antal így szólt Hermanhoz:

— Talán Krisztiániában az a szokás, hogy a vendégszeretetet az étel szidásával viszonozzák?

— Nem tudtam, hogy Jören úr a szobában van.

— De azt tudtad, hogy az ő szobájában ülsz és az ő vendége vagy?

— A te megjegyzéseid nem érdekelnek.

— De én érdeklődöm az iránt, hogy mindnyájan tisztességesen viseljük magunkat, ha közös kiránduláson vagyunk.

Hangos veszekedésbe fogtak, de a többiek hamarosan elcsitították őket, hogy az általános jó hangulat oda ne legyen.

Ebéd után elhatározták, hogy mindannyian indiánosdit fognak játszani.

Hermanon, úgy látszik, fogott a lecke, mert most kijelentette, hogy ő is velük tart. Amikor azonban játszani kezdtek, egész sereg oktondi tanáccsal s akadékoskodással boszantotta a társait.

— Nem elég egyszerű háborusdit játszani, hanem fejleszteni kell a dolgot, mondta fontoskodva. A kisebb-

beket tegyék meg squaw-oknak, asszonyoknak, akiket aztán elrabolnak, elrejtenek és fölkatatnak. Ilyen módon lesz egy kis értelme is a játéknak, lesz egy kis regényes íze.

Hosszas vita indult meg ezután. Végre is elfogadák Herman indítványát — nem akarták, hogy az ellenkezéssel elmérgezzék a dolgot.

Aztán mindannyian az erdőbe mentek. Lándzsákat, nyilakat, pajzsokat készítettek s amint így fölfegyverkeztek, nyomban kitört a háború: az erdő csak úgy visszhangzott az indiánok csatakiáltásaitól.

Hirtelen vészjel szakította meg a kiabálásokat.

— Gyülekezzünk! — kiáltotta valaki s nem-sokára mindannyian kiértek az erdő szélére, ahol Bech Antal tizenkét squaw-val veszekedett.

— Mi történt? — kérdezték mindenfelől ijedten.

— Ezek a fiúk, — mondta Bech — nem akarnak squawok lenni.

— Nem vagyunk leányok, — mondták a squaw-jelöltek — és nincs kedvünk asszonyszerepet játszani.

— Tehát sztrájkoltok? — kérdezte nevetve Bech.

— Ha nem tartják be a játékszabályokat, — mondta hangosan Herman — meg kell őket verni.

Erre valószínű forrongás támadt. A tizenkét squaw-jelölt fenyegetően közeledett Hermanhoz, gúnyolni kezdték, megráncigálták a ruháját és jelentősen mutogatták ökleiket.

— Takarodjatok! — kiáltotta Herman dühösen s feléjük sujtott.

A következő pillanatban a kis fiúk megrohan-
ták, letapulták a földre, ütötték-verték, megcsipdes-
ték s végre jó vastag sárregetet kentek az arcára.
Herman kétségbeesetten védekezett, de a tizenkét
apróságtól mozdulni is alig tudott.

— Segítség! — kiáltotta végre — jöjjetek, ker-
gessétek el őket, mert megölnék! — kiáltotta kö-
nyörgő hangon.

— Nem nyúlunk az asszonyokhoz, — mond-
ták nevetve s csak amikor Herman jajveszékelné
kezdett, akkor kergették el a tizenkét kis fiút.

Az «előkelő rokon» nagynehezen feltápászko-
dott a földről. Az arca sáros volt, a gallérját letép-
ték és a kabátján nagy lyukat szakítottak. Leverte
magáról a port és a zsebkendőjével megtörülte
arcát. A többiek kíváncsian nézték s megkérdezték
tőle, hogy miért jajveszékelt annyira. De amikor
meggyőződtek róla, hogy nincs komolyabb baja,
nevetni kezdtek s Gabrielsen így szólt hozzá:

— Most aztán elmesélheted Krisztiániában, hogy
az elemisták mennyire megvertek.

— A squawok! — szólt valaki közbe.

Néhány perc múlva újra hangos volt az erdő.
A háború tovább folyt, de most már Herman nél-
kül, aki egyedül maradt a tengerparton.

Este tíz órakor Péter és Herman a kikötőből hazafelé igyekeztek. Péter úgy viselkedett, mint aki a történeteket nem látta, mintha semmiről sem tudna semmit. Az egész úton egyetlen mozdulattal sem árulta el, hogy szemtanuja volt mindennek s végig a fiúk között maradt. Most azonban csak ketten vannak s Péter már előre félt, hogy mit fog Herman mondani. A történetek után gondolni sem lehet arra, hogy Hermant még egyszer a fiúk társaságába vihesse. És a szünidőből még három hét volt hátra.

Sokáig szótlanul haladtak egymás mellett, míg végre Herman megszólalt:

— Hogy lehetnek ilyen barátaid?

— Miért ne lehetnének?

— Nem tudnék velük soha megbarátkozni.

Péter hallgatott. Rövid idő múlva Herman újra megszólalt:

— Ha odahaza megkérdik, hogy miért dagadt az orrom, azt kell mondani, hogy elestem. Megértetted?

— Persze!

— Ha nem sajnáltam volna őket, megölhettem volna mind a tizenkettőt.

Odahaza csodálatos csöndesség fogadta őket. A szobák mind üresek voltak. Csak az irodában látszott világosság. A lépések zajára kinyílt az iroda ajtaja.

— Ti vagytok fiúk?

— Igen.

— Jöjjetek csak be.

Péter édesapja hívta őket s nyomban bementek az irodába.

— Jó estét, fiúk, — mondta s leült az asztala mellé, fölvelt egy levelet s átnyújtotta Hermannak.

— Nézd Herman, ezt a levelet a cukrász küldte. Legjobb lesz, ha elviszed magaddal holnap, amikor haza utazol. A gőzhajó délelőtt tizenegy órakor indul. Jó ideje észrevettem, hogy nem vagy közénk való. Már azt sem akartam tűrni, hogy fürdés helyett a hozzád nem illő könyveket bujdsz már ezért is haza akartalak küldeni. Most azonban, ha édesapád megkérdezne, hogy miért írtam azt neki, hogy jó volna hazamenned, megmutathatod neki a cukrász levelét.

RABLÓSDI

Országos Széchényi Könyvtár

Laurits a második osztályba járt, még pedig az úgynevezett «angol-szakra». Erős küzdelme volt az apjával tavaly, a vakáció után, amikor választania kellett, hogy az «anglisták» vagy a «latinisták» közé lépjen-e. Az apjának véleménye szerint jóformán semmit se ér az olyan ember, aki latinul nem tud. Laurits azonban a tengeri kadétiskolába akart jutni s ehhez angol nyelvre volt szükség. A fiú, aki különben derék gyerek volt, akkor annyira sírt és könyörgött, hogy apja végre is így szólt az anyjához:

— Senki se úszhat az árral szemben. Úgy látszik, teljesítenünk kell a Laurits óhajását.

— Bizony! — sóhajtott az anya — épen a bátyámra gondolok. Tudod, hogy Jens megszökött és a tengerre ment, amikor szépszerével nem akarták engedni.

Az apa benézett aztán Lauritsnak a szobájába és odaszólt a fiúnak:

— A mama és én elhatároztuk, hogy Isten nevében legyen meg a te akaratod.

Laurits ujjongott örömeiben . . . De a bátyja, Mihály ettől a naptól kezdve lenézte és «plebejus»-nak keresztelte el.

Mihály két évvel öregebb volt és a negyedik latinosztályba járt. Épen olyan kicsi, sovány és sápadt volt, amilyen nagy és izmos Laurits.

A viszony a testvérek közt nem a legjobb volt. Mihály nagy furfanggal követett el mindenféle csintalanságot. Becsöngetett idegen kapukon, egyikét ablakot is bevert; az éléskamrából sokszor kicsente a jó falatokat, süteményt, befőttet és más effélét; a lányokkal ingerkedett, csúfolódott, hogy sírtak is a méregtől; az utcai járókelőket pedig barackmagokkal dobálta meg a kerítés mögül. Szóval nagyon is pajkos fiú volt. De ha valamin rajtakapták, rendszerint kibujt a büntetés alól. Laurits kapta a verést. Persze nem egészen ártatlanul. Többnyire része volt a csinyekben, de mindig Mihály volt a vezető.

Hogy a viszony kettejük közt nem fordult még rosszabbra, annak főképp az volt az oka, hogy Laurits mindig elfelejtkezett a boszúról, amelyet Mihály ellen esküdött.

A haragja elpárolgott, ha Mihály kedvesen viselkedett — és nagyon kedves tudott lenni, ha akarta — amikor óraszámra az ágy szélére ült és históriákat mesélt, egész könyvrevalót, amit előbb maga olvasott el. Vagy ha az iskolai feladatoknál segített. Laurits akkor minden rosszat elfelejtett, szépen megbékült és Mihály csinyjeiből újra meg újra magára vállalta a súlyosabb részt. Csodálatosképpen sose jutott eszébe Lauritsnak, hogy Mihályt egyszer alaposan «eldöngesse». Könnyen tehetne volna, bár ő volt a fiatalabb, de soha meg nem cselekedte.

Május havában minden délután nagy fölfordulás volt már az erdőben. Fönt, a grönnebergi várromoknál rablósdit játszottak. A romok tulajdonkép nem is valami régi lovagvárból maradtak ott, csak egy leégett ósdi ház alapfalai voltak; de a fiúk kinevezték várnak. Megszállotta Salvesen Péter és csapata. Salvesen «marsall»-nak hívatta magát. Kamstrup Ottó volt a rablóvezér — «Vasálarc» álnévvel. Salvesen és Kamstrup persze a legerősebb fiúk voltak az osztályban.

Péter marsall és vitézei nagy szorgalommal, kitartással biztos védőhelyet csináltak a romokból. A falakat kijavították, magasabbra emelték. Titkos folyosókat, kis barlangokat és fölvonóhidat is csi-

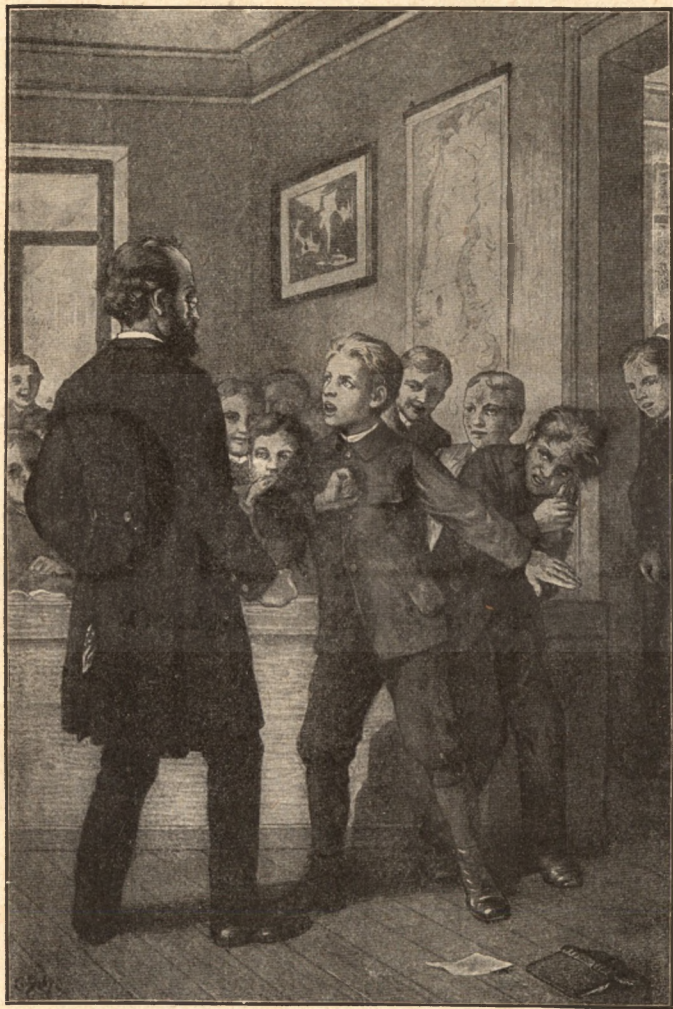
náltak, sőt újfajtájú hajító-gépet is, amellyel megszire tudták vetni a köveket. Nagyon kellemes volt bent, amikor teát főztek és körülvették a duruzsoló masinát.

De még jobb, mulatságosabb volt az élet odakint a rablók között. Folyton csatangoltak az erdőben s fölkutatták, megszállták a legrejtettebb bozótokat is. Előőrsöket, kémeket menesztettek ki s meglepték az ellenséget, ahogyan csak lehetett. Futóárkokat ástak a vár környékén, faltörő-kosokat csináltak, vagy a fákon, a lombok közt huzódtak meg és százféle módon próbálták csapdába ejteni az ellenséget.

Este pedig, mielőtt elváltak, a nyílt mezőn csaptak össze. Megfújták a trombitákat és hősieken összeütköztek. Egy kis íjglövészet után birokra mentek és általános csata következett, néha azonban csak a két legerősebb vitéz, akit gondosan kiválasztottak, küzdött meg egymással.

A nagy gimnazisták vezették a csatát, a kikenek mind a többi engedelmeskedett és hogy a hibákat, a siránkozást meg a többi gyerekeséget elkerüljék: kimondották, hogy a kisebb diákokat egyáltalában nem fogadják be maguk közé.

De az első és második osztályosok, sőt az elemisták is egész délután ott rajzoltak azért az erdőben, hogy valamikép mégis részük legyen a harc-

Rablódsi.

ban. A bozótokban mászkáltak, bujkáltak, mint a kis erdei állatok, gyakran útban voltak s nem egyszer verést is kaptak a lovagoktól, vagy a rablók-tól. Alapjában véve nem haragudtak rájuk, hiszen ők voltak a tanui és bámuló nézői a hőstetteknek. Ők voltak a rajongó közönség, amely a komolyan vett színjátéknak rajongva tapsolt.

Laurits minden délután az erdőben volt. A rablók és a «Vasálarc» közelében tartózkodott. Kamstrup Ottó volt az ő istenített mintaképe. Fölragyogott a szeme, valahányszor látta és a hangját hallotta, amikor a rablóknak parancsokat osztogatott. Tolakodás nélkül úgy tudta intézni, hogy Kamstrup Ottó észrevette.

Megtörtént olykor, hogy egyik-másik rablónak valami kis szolgálatot tehetett; a városba küldték, hogy valami ottfelejtett tárgyat elhozzon s akkor tovasurrant, akár a nyíl. De többet nem tudott elérni. A szabályt gondosan betartották; a szigorú határvonalat, amely az alsóbb osztályosokat elválasztotta a nagydiákoktól, ő se léphette át.

Mihály a lovagok közt volt. Elismerték, hogy nagyon ügyes a nyilak készítésében, az íjjak kijávitásában s más ilyen munkában. Salvesen többnyire testőrszolgálatra alkalmazta a várban magakörül.

De Mihály nagyon fontoskodott. Ha este Laurits-sal a szobájába vonult. bírálgatni kezdte a lova-

gokat és rablókat, sőt még a vezéreket is, mintha ő lett volna az egyetlen, aki a hadvezetést érti. Laurits emiatt sokszor annyira dühös lett, hogy alig tudott magán uralkodni. De ha Mihály az ágyban feküdt és leírta, színesen kifestette, hogyan tervezte, hajtotta volna végre ezt, vagy azt, — akkor olyan érdekes volt hallgatni. Majdnem olyan szép, mintha az ember maga is részt venne benne! S akkor elfojtotta haragját, amit a Mihály fontoskodása miatt érzett.

Egy reggel azonban kitört belőle. Nyolc óra volt, együtt mentek az iskolába. Mihály sokféléről beszélt egyideig, aztán így szólt:

— Kamstrup Ottó egy tökfilkó!

— Tökfilkó? Kams . . .

Laurits ki se tudta mondani a nevet, annyira fojtogatta torkát a mérgeződés.

— Hiányzik belőle, fiam, minden hadvezéri tehetség.

Laurits egyre dühösebb lett s végre is megvető tekintettel mondta:

— Te . . . te csak irigykedel, mert . . .

— Irgy vagyok . . . ó, te plebejus! Nem biz' én. De Kamstrup tehetségtelen.

— Hallod-e, ne fecsegj, hallgatni se tudom! — kiáltott Laurits és elrohant, föl az iskolába. Úgy érezte, mindjárt sirva fakad a dühtől.

Szerda volt; a második osztályban német írásbeli, a negyedikben — mellette — latin föladat. Ilyenkor a két terem közt nyitva volt az ajtó és a tanár úr ép az ajtófélfához támaszkodott, hogy mindkét osztályt megfigyelje.

Laurits azon gondolkozott, hogy mit felelhetett volna a bátyjának. Csak ne lett volna annyira mérges: így nem találhatta meg a kellő szavakat!

Ez a nyomorúságos fickó, ez a Misi! Föltolja magát a Kamstrup Ottó birájául és szidja. Csak sejtene Ottó, majd adna neki! Meg is érdemelné...

Ebben a pillanatban fölharsant egy éles hang:
— Hozd csak ide azt a cédulát! Rögtön ide vele!

Az irkák fölé hajló fejek hirtelen fölkapódtak mind a két osztályban. A másodikból nem láthatnak semmit, mert a tanár a negyedikben állott és ott kiáltotta:

— Csalsz, te haszontalan fráter? Gyere ide!

— Ilyen szemtelenség, a szemem láttára! Megtanítalak, te komisz...

Pofonok csattogtak gyorsan, egyremásra s rögtön keserves sírás hangzott föl. Laurits fölugrott; Mihály volt, aki a verést kapta!

A tanár úr roppantul szigorú ember volt és nagyon verte azt, aki szerinte rászolgált. Kiabált és ütött most is mind a két kezével szakadatlanul.

Egyszerre csak hevesen félretolták a helyéről. Közte és a bőgvesíró Mihály közt állott Laurits, főlemelt kézzel, vérvörös arccal és szikrázó szemmel nézett a tanárra.

— Kérem . . . ne merje a testvéremet agyonütni!

Ilyen botrány még sose volt az iskolában. Bent, a tanári szobában meg is tárgyalták az igazgató vezetésével. A tanár követelte, hogy Lauritsot azonnal csapják ki az intézetből.

Már előbb megparancsolta Lauritsnak, hogy maradjon hátra az osztályban. Odalent, az udvaron pedig ujongva adták szájról-szájra, hogy mi történt.

Mihály egyedül állott a kerítésnél. Sokan hozzája mentek és kérdezgették, de választ nem adott.

Két órakor megjelent az igazgató s azt mondta Lauritsnak, hogy háromig ott marad.

— Az édesapádra bízom — tette hozzá — hogy meghatározza: mi történjék veled később!

Nagyon hosszú volt ez az óra kettő és három közt, de végre is letelt. Laurits csöndesen, lassan ment le a lépcsőn. Nem valami jól érezte magát. Az igazgató biztosan értesítette már az apját . . . Kint az iskola kapujánál várta Mihály. Laurits csodálkozott, de azért tovább ment, anélkül, hogy Mihályra nézett volna, aki melléje szegődött.

— Mit szólt a papa? — kérdezte Laurits nagysokára.

— Azt hiszem, verés lesz.

— Semmi más?

— Hát mi legyen még?

— Kicsapnak?

— Ugyan! Bolondság!

— Hát . . .

— Én . . . én már kikaptam.

— Igen?

— A csalásért . . .

Szótlanul mentek tovább. Aztán Mihály könyvedén odavetette:

— Kamstrup Ottónál, meg Salvesen Péternél voltam. Arra . . . kértek . . . tiszteltetnek . . . és mondjam meg . . . ha kedved van rá, velük játszhatol . . . Rabló lennél.

— Én? . . . Velük? . . . Rendesen?

— Igen, mindig! . . . A vezérük is leszel . . . mondták.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JÓZSEF KÖPENYEGE

Országos Széchényi Könyvtár

Nyárutója is elmúlt, végük lett a gyönyörű, ragyogó napoknak. Állandóan esik. Beköszöntött az ősz s így már remélni se lehet szebb napokat. Estétől reggelig és reggeltől estig szakadatlanul esett. A nagy víztócsákból mindenesetre azt lehetett következtetni, hogy éjszaka is szakadt az eső. Biztosat erről ugyan nem tudhatni, hisz éjszaka mindenki alszik.

Svend is aludt, még pedig a rácsos ágyacskájában, amely apa és anya szobájának a sarkában áll mindig. Vagy legalább is addig, amíg felnő, — mint János, András, vagy Niels, amikor ő is különszobába jut. Alapjában véve a különszoba nagyon kedves dolog lehet. Már csak azért is, mert akkor a hálónadrágot hálóinggel lehet fölcserélni. Ez pedig nagyfontosságú dolog. Mert azt már régen megállapította, hogy a szűk trikóban nem olyan gyors

az ember növése, mintha hálóingben aludnék — szabadon nyújtózkodva. Éjszaka pedig nagyon gyorsan nő az ember annál is inkább, mert hiszen akkor egyéb dolga nincs. Nappal úgy elfoglalják az embert a dolgai és a gondolatai, hogy a növésre valóban semmi ideje sem marad . . .

Szörnyűség, hogyan esik! Az esőcsöppek szabályszerű dobolással koppantak az ablaküveghez s szakadatlan csobogással verődtek az utca aszfaltjára meg a növekvő tócsákba.

És reggel, korán reggel mégis meg kell tennie azt a hosszú utat — hazulról az iskoláig. Valamivel javult ugyan tegnap óta a helyzet, mert holnap már új gummicipőben gázolhatja át az aszfalt tócsáit. De azért marad ok a bosszankodásra bőven: így elsősorban az utálatos esernyő, amelyet egy pillanatra se tehet le a kezéből. Nem a legkönnyebb feladat a szembejövő, vagy az elől haladó esernyős embereket minduntalan kikerülni, mert hisz a könyvek miatt alig tudja az ember egyenesen tartani az ernyőjét és nehéz az összeütközéseket elkerülni. Persze így a nézdegélésre, az ácsorgásra semmi idő se marad, jó, ha idejekorán elér az iskolába.

Másodszor: az esernyő olyan «leányos». Amikor reggel kilenc órákor, — tehát éppen egy órával később, mint a nagy diákok, — az iskolába ment, mindig láthatta, hogy a leányok, akik ugyan akkor

szoktak az iskola felé tartani, egytől-egyik esernyőt hordtak.

A diákok ezzel szemben esőköpenyt viseltek. Többféle esőköpeny van: csinos, divatos, csuklyás körgallér, de azért a csuklya nélkül való is szerföltött célszerű lehet. Az utóbbi feltűnően hasonlít a középkori lovagköpenyekhez. Az ilyen teveszörből, gummiból vagy legalább viaszos vászonból készült. Néhány fiúnak a ruhája olajos szövetű. Ez talán meg kellemesebb viselet, mint az esőköpeny, de nem diákhoz illő. A halászegények járnak ilyenben. Nem is kéne eféle szabású ruha. Nem! Egy gallérra volna szükség, ha mindjárt viaszosvászonból készült is. Valóban nagyszerű dolog lehet a könyveket hátra erősíteni s föléje a gallért. Hiszen a képeskönyvekből meg lehet állapítani, hogy esős időben a katonák is ilyenformán öltözködnek.

Most, a tanév elején nincs remény holmi ajándékra — karácsonyig. De egy esőkabát — bármilyen egyszerű volna — bizony elkelne!

Gummicipőt már kapott. Valódi, fénytelen, jó gummicipő. Kisé nagyra volt ugyan szabva, de annál jobb, mert legalább csoszogva lehet járni benne s így mindeki okvetlenül észreveszi, hogy van. Először óvatosan lépegetett, jól megemelte a lábait, nehogy csoszogjon. Anyja ugyanis nagyon

ügyelt rá, hogy a cipő ne legyen túl nagy, mert akkor könnyen tönkremehet a sarka.

Már régóta lefeküdt, de a töprengéstől nem tudott elaludni. Amikor hallkan — hogy föl ne ébresszék, — apa és anya is bejöttek a hálósobába, s szótlanul készülődtek a lefekvéshez, hangosan fölnevetett:

— Még nem alszom, — mondta jókedvűen.

— Ó, te kis haszontalan, — szól az anya — illik az, így rám ijeszteni?

Aztán egy kicsit beszélgetni kezdtek. Mindenféléről szó esett. Később pedig, amikor apa már az ágyban volt, csöndesen mondta a fiú:

— Anyus!

— Mit akarsz szivem?

— Tudod... az esernyő nálunk csöppet se célszerű. Ha csak egy kis szél fúj, mindig megázom az esernyő alatt, mert csak felülről véd.

— A szél szerint kell tartani, — szól közbe apa.

— Igen ám, de a nadrágra akkor se lehet vigyázni. Egy kis esőköpeny mégis jobb volna.

Apa és anya szívből fölnevettek.

— Jól van, — mondta anya, — holnap lesz. Átalakíttatom számodra a Johanna régi köpenyét. Kintűnő a szövete.

Svend ujjongva fogadta a nagyszerű hirt.

— Igazám megkapom?

— Igen, igen... de most egy-kettő!... aludni!

Olyan szerencse volt, hogy épp a házban dolgozott Mari, a szabónő. Másnap korán reggel mértéket vett Svendről s nyomban hozzáfogott a nagy munkához.

— Hihetetlen, mennyivel nagyobbak ezek a fiúk... a lányokkal összehasonlítva... mint az ember gondolná —szólt a próbálnál Mari — Tes-sék, a Johanna köpenye majdnem olyan, mintha Svendnek készült volna. Csak a gombokat kell beljebb varrni s az övet kissé följebb kapcsolni. Egy kicsitt rojtos, de az nem baj!

Igaz ugyan, hogy a kabát bokáig ért, meg hogy az ujjá kissé hosszú és bő volt, de Mari azt mondta, hogy azon nem kell változtatni.

Svend megnézte magát a tükörben és kissé különösnek találta a köpenyt. De hát sokféle esőköpeny van. Ilyen nincs egy fiúnak se. De esőköpeny ez is! Csak egyet —:

— Te Mari, nem volna jobb egy kicsit meg-rövidíteni?

— A kis buti — felelt Mari. Akkor a lábad-szára ázik át.

Igaz, ebben Marinak igaza van.

Félkilencre elkészült a köpeny s Svend immár esernyő nélkül mehetett az iskolába. Sok kis leányt látott az utcán s mosolyogva nézte, hogy kinlődnak az esernyőikkel. De mintha a leányok is mosolyogtak volna? Bizonyára csak irigykednek!

Svend ezuttal nagyon sietett, amennyire csak birta. A köpeny kissé hosszú volt s a lábai közé verődve, akadályozta a gyors haladásban. A köpeny végig be volt gombolva, a könyvek viaszos vászonba göngyölítve, Svend a régi sapkáját tette ma föl s így nyugodtan tűrhetette a szakadó esőt.

Az iskola folyosóján több osztálytársával találkozott. Meg se látta őket. Bement az osztályba, levetette köpenyét, leült s aztán alig várta az első óra végét, hogy a szünetben lemelessen az udvarra — persze amugy köpenyesen! Végre csöngettek. Az ablakokat kinyitották, hogy a terembe friss levegő jöhessen. Svend kinézett, már nem esett. A fiuk köpeny nélkül siettek le az udvarra, de Svend, — mintha nem vette volna észre az idő változását, — magára kanyarította a kabátot és jól begombolta, úgy ment le az udvarra.

— Hé Svend! Gyere csak ide!

A nagyobb diákok egyik csapatából jött a hívó hang és Svend büszkén sietett oda.

— Pap lett belőled, Svend?

— Főtisztelendő úr?

— Vagy kis leány akarsz lenni? Svend kisasszony!

A nagy fiúk megfogták a köpenyt, fölemelték a gallér szárnyát s megnézték kívül-belül a kabátot.

— Szárnyaid vannak, fiú! Dohánybarna angyalszárnyak! Most repülhetsz is!

Maguk közé fogták, ide-oda lökdösték, miközben a gallér mulatságosan lebegett a szélben...

Csengettek. A fiúk otthagyták Svendet az udvaron s besiettek az osztályokba.

Svend nem értette a történeteket. Mit is tettek vele a diákok? Bizonyára csak tréfáltak. Ilyesminkor gyakran megesett a kisebb fiúkkal, ha nem is gonosz szándékkal tették... Szerencsére az osztálytársai közül senki sem látta...

— Miért nem írsz Svend? — kérdezte szigorúan Jensen tanár úr.

Svend, aki még mindig a történetek fölött gondolkozott, ijedten nyúlt a tolla után.

A következő szünetkor szerencsére újra megeredt az eső. Svend ezuttal nem a nagy diákok felé, hanem a kisebbekhez ment. Hirtelen egy csapat másodosztályos fiúhoz ért.

— Jézus Mária! Nézzétek csak! ... Micsoda madárijesztő!

— Szoknya van rajta!

Közrefogták Svendet, kiabáltak s így folyton nagyobb csődület támadt.

— Kisasszony! Pap! Püspök! — kiabáltak és lökdösni, ráncigálni kezdték Svendet. Szegényke úgy kétségbe volt esve! Eleinte csak szepegett, de aztán hangos sirásra fakadt. Ám annál jobban mulattak rajta.

— Ne sirj, Svenda kisasszony! Csipkés a gallérja. És micsoda ujjak!

Olyan lármát csaptak, hogy a felügyelő tanárt is figyelmessé tették. Svenningen tanár úr a csoport-hoz sietett.

— Mi történt? — kérdezte.

A fiúk oszladozni kezdtek és Svend egyedül maradt... sirva húzódott meg a falnál.

— Miért sirsz fiam? — kérdezte Svenningen.

Kisasszony! — szólt hátulról valaki.

— Hallgassatok, kamaszok! Svend, mi történt?

Svend a falhoz támaszkodva, magához szorította gallérját s tovább sírt.

— A köpeny miatt nevettek ki? Ne törődj vele fiam, mert csak irigység szól belőlük. Hisz nagy-szerűen festesz benne. Irgyek is lehetnek rá... Gondolj csak a bibliára, József testvéreire. Amikor Jákob Józsefnek egy hosszú köpenyt adott, mert őt leginkább szerette, az ő testvérei is irigykedtek és dühöngtek. Ne bögj hát!... Takarodjatok innen.

Nevetve széledtek el a fiúk

— Svenningen tanár úr mindig olyan tréfás, — mondta az egyik.

A szünet hátralévő részén nem bántották Svendet. De tizenkét órakor, amikor a kisebb diákok hazamehettek, újra szünet volt s a nagyobbak ott álltak már az udvaron. Nem lehetett őket elkerülni.

— József köpenye! József köpenye! — kiáltották mindenfelől.

Sáros rögöket dobtak utána, néhányan pedig megráncigálták a gallért.

Amikor ki akart lépni a kapun, megbotlott és egy kis pocsolyába esett. A könyvei kipotyogtak a vászontakaróból s bemocskolódtak, megáztak. Ő megütötte magát és sáros lett. Zokogni kezdett s amíg összeszedte könyveit és letörülte ruhájáról a sarat, ugyancsak hullottak a könnyei . . . De mégis sokkal jobban érezte magát most, mint odabent a gúnyolódók között.

Futva ment hazafelé. Útközben újra találkozott a leányokkal, akik megint mosolyogtak. Most már irigyelte őket az esernyőkért. Ezek mégis csak jobbak, mint a — József köpenye..

Másnap reggel akkor ébredt fel Svend, amikor az óra hatot ütött. Nagyon megizzadt . . . Körülnézett. Mélységes csend volt . . . Apa, anya jóízűen aludtak. Svend meg arra gondolt, hogy mit is álmodott az éjszaka. Rémes volt! . . .

Tegnap délután hiába küldték a friss levegőre, otthon maradt és elővette a bibliát, hogy elolvassa belőle Józsefről és testvéreiről — meg a köpönyegéről szóló részt.

És éjjel azt álmodta, hogy a diákok az iskola udvarán levő kutba dobták. Elvették a köpenyt és megmártották abban a nagy fazékban, amelyben anyja éppen tegnap lekvárt főzött. Aztán elvitték a köpenyt hozzájuk s apának meg anyának azt mondták, hogy Svendet vadállatok marcangolták szét. Ezalatt ő az iskola udvarán lévő kútból minden áron ki szeretett volna jönni, de nem tudott.

Hál' istennek, csak álom volt!

Ebben a pillanatban zuhogni kezdett odakint az eső. Három óra múlva újra az iskolába kell mennie, abban az átkozott József-köpenyben. Svend hirtelen elhatározással, de szerfölött óvatosan kimászott a rácsos ágyból. Nesztelenül szökött ki az előszobába. A szürkületben leakasztotta a köpenyt, kivitte az üveges verandára s ott fölvette. Brrr! A köpeny hideg volt s még nedves.

Megnézte magát a tükörben. Borzasztó, milyen hosszú! Megjelölte térdmagaságban, levetette, kiterítette a földre és a varrógépen talált ollóval levágott belőle pár arasznyit. A levágott darabot bedobta a szekrénybe s néhány pillanat múlva már újra az ágyban feküdt.

Mint aki dolgát jól végezte, nyugodtan elaludt s csak akkor ébredt föl, amikor reggelizni hívták. Nagyon éhes volt... és olyan boldog! Most rendes esőköpenye lesz; vagy legalább kabát és nem szoknya. Még csak a rojtos szélű ujjak s a rojtos gallér bántották, de azt megcsináltatja később Marival.

Reggeli után Svend elbucsúzott, kiment az előszobába s fölvette a köpenyt.

Szörnyűség! Teljesen elszabta! Hullámosan vágta le a végét s egy helyen, éppen a háta közepénél, olyan magasra tévedt az olló, hogy nagy darabot vágott ki. Pedig úgy vigyázott!

Az esőköpeny egészen tönkre volt téve. Abban többé nem mehet az utcán.

Halálos félelemben vette le a köpenyt s bedugta a szekrénybe. Aztán elővette az esernyőt s kifelé indult.

— Svend, Svend, miért nem veszed föl a köpenyt? — kiáltott utána az édesanyja.

— Ma nem, anyácskám... — Nem fuj a szél... a köpeny csak akkor kell, ha szeles időben esik. Most jó az esernyő is.

— Vedd csak föl!

— Nem lenne jobb, ha egy kicsit kimélném?

— De hol van? Gyere csak ide.

Átkutatták az előszoba fogasait, de a köpeny nem

volt sehol. Svend hirtelen keserves sirásra fakadt, azután reszketve ment a szekrényhez s kivette a köpenyt.

— Az istenért, Svend! Mit csináltál ezzel a drága köpennyel. Te tetted így tönkre?

Svend keservesen sírt, az anya kétségbe volt esve s most apa is megjelent.

— Mi történt? — kérdezte.

— Nézd csak, mondta anya, — tönkretette az új köpenyt. És megmutatta a siralmas állapotban lévő ruhadarabot.

— Mit csináltál? — kérdezte Svendtől az édes apja.

Svend kétségbeesetten kezdett bömbölni. Most már nem menekülhet a veréstől.

— Ne sirj, hanem felelj. Miért tetted ezt?

— Mert... mert... túl... hosszú volt... mi-i-ind azt, azt mo-on-dották.

— Kik mondták?

— A fi-i-uk és és azt is mo-on-dották, hogy olyan, mint egy egy nő-i alsó-ó-szok-nya, mert roj-roj-tos...

— Mint egy alsószoknya?

— I-i-igen és azt is mo-on-dották, hogy olyan mint egy... egy... brü-hü-hü.

— Mit mondtak?

— Hogy olyan, mint Jó-Jó-József köpenye-ge.

Apa elfordult. Intett anyának s mindketten bementek a szobába. Néhány perc múlva apa útra-készen jött vissza.

— Vedd fiam az esernyőt, elkisérhetsz az irodáig.

Az utcán apa megfogta Svend kezét s komoly hangon szólt hozzá:

— Ne törődj azzal, amit az ostoba fiúk beszélnek. Ha bántanak, verdd meg őket.

— I-igen, de na-nagy fiúk voltak.

Még mindig szepegett, pedig lehet, hogy ezutal még sem kap ki.

Johnston ruhásboltja előtt apa hirtelen megállott.

— Gyere fiam!

Beléptek a boltba. Odabent posztó- és gummi-szag volt.

— A kis fiam részére kérek egy csinos, finom esőköpenyt, — mondta apa.

Johnston segéde fürgén szaladt föl egy létrán s egész csomó divatos esőköpennyel tért vissza. Svend nyolcat is fölpróbált közülük. Volt itt mindenféle szabású. Szövetből és gummiból, körgallér és olajoskabát bőven. A nyolcadik, amit felpробált, körgallér volt, hátul csuklyával.

— Ugy látom, ez jól áll, — mondta apa.

— Mintha csak ráöntötték volna, — vélte a segéd.

— Hát akkor megveszem. Ki is fizette nyomban, aztán megkérdezte:

— Meg vagy elégedve, Svend?

— Ó istenem...

Svend nem tudta folytatni... érezte, hogy a torka összeszorul s hogy ujjongani szeretne örömében. Megfogta az édesapja kezét s hálásan megcsókolta.

— Most aztán siess, mert különben elkésel. Az esernyőt itt hagyhatod, majd visszafelé jövet hazaviszed...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VAKÁCIÓBAN

Országos Széchényi Könyvtár

Ünnepnap volt . . . Az iskola persze zárva. Pedersen — a «Fix» kormányosa — megígérte tegnap a negyedik osztályosoknak, hogy három csónakba, amelyeket a hajóhoz csatolhatnak uszályul, kiviszi őket ma délelőtt a kőbányákhoz. Onnan köveket kellett beszállítania az ujonnan épülő rakodóparthoz. Két-három óráig mindenesetre eltart a kint való tartózkodás. A terv hát nagyszerű volt. Pedersenné pedig megígérte, hogy mindannyiuk számára ebédet készít — ami személyenkint csak ötven fillérbe kerül. Ez bizony nem drága, különösen ha meggondolja az ember, hogy Pedersenné még finom rétest is ad érte. Természetesen mindegyiknek tányért, kést és villát kellett magával vinnie; Pedersennek és feleségének nagyon csinos kis háztartása volt, de tányér és más eféle tizenöt-husz személyre nem akadt náluk, — ők meg ennyien voltak a negyedik osztályban.

Mikor azután tizenegy órákor összegyűltek a parton, a hol a «Fix» szokott vesztegelni — Fandrem Otár, Gabrielsen Vili és Preus Peti — azt a szomorító értesítést kapták, hogy a «Fix» ma reggel öt órákor parancsot kapott: induljon a Gismer-öbölbe, hogy egy nagy brigget vontasson be onnan és így a kőbányához való utat holnapra kellett halasztani.

Igy persze semmit sem lehetett csinálni, — egyszerűen bele kellett nyugodni. Kedvetlenül ültek ott a szerteszórt ládákon mind a tizenöten, lesujtotta őket a harag és csalódás. Hisz olyan szépen el volt rendezve minden, valamennyien megkapták otthon az engedelmet és az idő oly ragyogóan szép volt.

Valami mást kezdeni? De hát mit! Senkinek sem volt bátorsága vagy kedve rája.

— Meg van az ötven fillérünk, — szólalt meg végre Haasted Krisztián.

— Na igen — de... nem biztos, ...

— Először haza kell mennem — megkérdezni...

Egyik sem fejezte be a mondatot, de hát azért jól értette a többi, hogy mit akar. Néhányan minden további nélkül fölhasználhatták az ötven fillért, de mások nem merték megtenni anélkül, hogy előbb megkérdezzék odahaza.

— De ha meg is kapjuk az engedelmet, — szólt Otár, mire használjuk fel a pénzt?

— Közösen kellene valamit csinálni.

— Hiszen ünnepnap van.

— Az is igaz.

— Az én véleményem szerint haza kéne menni és ismételni a leckét — mondta Selmer Simon.

— Persze, te igásló.

— Csak azon csodálkozom, hogy ez a rabszolga nem hozta magával a könyveit, akkor a köbányában is magolhatott volna.

— A világtörténelemből jól át kell olvasgatnom még a harmincéves háborút — mondta Simon — s a történelem az első szóbeli tantárgy.

Simonnak meg volt az a sajátságos adománya, hogy rossz hangulatot támasszon. Olyan békeségesen üldögéltek együtt, hogy egészen megfeledtek az iskoláról, meg a vizsgáról ezen a napon. Ez bizony valósággal megkönnyebbülés volt a számukra.

És most neki persze épp arról kellett beszélni és megzavarni a kellemes állapotot. A fiuk lehanggoltan és csöndben ültek és mindegyik a maga gondolataival foglalkozott.

Ebben az esztendőben következett rájuk a középiskola legnehezebb vizsgája és még valamennyiök feje fölött ott függött az írásbeli tantárgyaknak az exámenje. Senki sem tudott biztosat, de mindnek meg volt a maga sejtése.

Simon, a «rabszolga» könnyen nevezhetett, neki úgy a latinból, mint a németből egyese volt és a számtani feladatai teljesen hibátlanok. A többinek azonban már meg volt a maga sötét pontja.

Külön is rossz hire volt egy kicsit az osztálynak az éven át, főképp ujesztendő óta, a mikor Sömme tanár úr föltedezte az iskoláról és a tanárokról írt gúnyolódó verset. A legrosszabb azonban egy ötfelvonásos dráma volt, amely a városnak több lakójáról és az iskolai professzorokról szólt. Ez a dráma Bugge Svend és Johnsgaard Morten «elmeszüleménye» volt és óriási feltűnést keltett.

Annyi kétségtelennek látszott, hogy úgy Sömme, mint Sveningsen tanár haragudtak a negyedik osztályra, már pedig tőlük függtek a bizonyítványok.

Az igazgató sem volt épp kegyes, — és ő tanította a norvég nyelvet.

Maga a feladat így hangzott: «A különböző utazásokról Norvégiában.» A kis Mandraber Sören a kereskedelmi utazókról írt, akik különböző árukkal járnak-kelnek, néhányan gyarmatárut, mások vajat vagy fehérneműt árusítanak. Manddraber Sörennek az apja kereskedelmi utazó volt. Efélét irkált Holm Gunnar is olyanformán, amint odahaza hallotta az apjától: hogyan utazik az ember, mint hivatalnok, mint adófelügyelő, lelkész, orvos, stb.

Bizony nagy keserűség mutatkozott az egész

vonalon. Maga Bech Antal sem volt biztos a dolgában. Hogy ezuttal nem viszi többre, mint a «rab-szolga», annyi bizonyos. Két hibája volt a latin feladatban és meg volt róla győződve, hogy Lange tanár se fogadja nagyon kedvezően fogadni az algebra-feladatát. A legrosszabb azonban az volt, hogy «színjelesnek» kellett lennie a végbizonyítványban, hogy engedelmet kapjon az utazásra, amelyet Svend Buggevel ennek a nagybátyjához, Stornäsbe terveztek a vakációra.

Ma reggel eszükbe sem jutottak a vizsgai feladatok, a könyveket nagy örömmel vágták sutba, hogy ezt a kirándulást megtegyék. És most a vidám magasságból egyszerre alázuhan-
tak a minden-napi életbe.

A dolog úgy állott, hogy mindannyian fáradtak voltak, sokkal fáradtabbak, semmint maguk tudták, kivált a lusta és «tökfejű» alakok, akik a vizsga előtt kettős erővel vetették magukat a munkára.

Selmer Simon ötlete, hogy menjenek haza és tanuljanak, mintha a rossz lelkiismeret intőszava lett volna.

Waage Éliás arra gondolt, hogy titokban hazaszökik. Néhányan suttogni kezdtek maguk elé, hogy mennyit is kell még ismételni a világtörténelemből, a latinból, a számtanból.

— A Merovingek, a Kapetingek . . . Valois . . .
Nem . . . Nem . . .

— A Karolingok . . .

— A Bourbonok . . . A forradalom . . . Napoleon . . . Megint a Bourbonok . . . Február . . . Nem, Julius!

— Ez igaz . . . Julius . . . Február . . .

— Második köztárs . . .

— Második köztársaság . . . Második császárság . . .
Harmadik köztársaság . . .

— Igen, de az évszámok, barátom.

— Persze, az évszámok.

A híd másik oldalán a számtani formulákról beszélgettek és leghátul Holm Gunnar, Johnsgard Mortennek ezeket a szavakat hadarta:

Alacer, acer, campester, celeber, celer, equester.

— Nem, fiúk ez így nem megy tovább, kiáltotta Bech Tóni.

— Valamit mégis csak kell csinálnunk. Valami jót!

— Persze, mondta Manddraber Sören.

— Talán fölmennénk Svenninghez?

Az ajánlatot lelkesedéssel fogadták, úgyis régen nem voltak már az öregnél. Ha egyebet nem, néhány szép virágot és egy kis gyümölcsöt kapnak tőle. El is indult most a menet a városon keresztül Svenninghez. Preus Pétert és Waage Éliást válasz-

tották ki küldöttségi tagokul, hogy a kérésüket tolmácsolják.

Az öreg morova arccal fogadta őket, de hamar jobbra fordult a kedve, mikor elmondták, hogy a negyedik osztály nevében jönnek és minthogy ma június 24-ike, Szent János napja van, ők is megakarják ezt ünnepelni. Kérik tehát, engedje meg, hogy a rozzant öreg csónakot elégsék a János-hegyen. Az öreg Svenningen egyideig mereven nézett rájuk, azután egy kicsit mosolyogni kezdett s így szólalt meg:

— No nem bánom! De magatoknak kell fölci-pelni oda.

— Ó, nagyon szívesen — felelte Preus Péter.

Nagy hűhóval el is végezték ezt a mulatságos dolgot.

Régi nemzeti szokás Norvégiában, hogy Szent Jánoskor máglyára raknak egy-egy ilyen öreg alkotmányt és elhamvasztják. Ezzel mintegy áldozatot hoznak engesztelésül a tenger istenének, hogy ezután a messze kint járó hajósokat megóvja a szerencsétlenségtől. Olyanféle ünnepség ez, mint némely népeknél a búzaszentelés, vagy más régi nemzeteknél az állatoknak feláldozása.

Amikor a fiúk ezzel elkészültek, kevésbé vidáman indultak hazafelé, hogy a szórakozás után a könyvek mellé üljenek.

Manddraber Sören jórészt hármasokat kapott. Ágyban feküdt és lázban volt, de ami a fő, meg nem bukott. A vakáció alatt bizonyára megint egészséges lesz. Haasted Krisztián csak egy hármast kapott a norvég feladatra. A «rabszolga» már eggyel jobbat. És a többi tantárgyból annyira megállta a helyét, hogy az első lett az osztályban. Bech Antal utána következett.

Bugge Svend a bizonyítvány-kiosztás óta nem beszélt Antallal. Már két nem telt el és ma este akart Svend Stornäsbe utazni. A gőzhajó tizenegy órakor indult. A hugát, Andreát kérte meg, hogy Bechékhez menjen át és szimatoljon egy kicsit, de senki sem volt otthon, csak a Tóni papája, akit meg se mert szólítani. Hat órakor azután maga Svend állott az öreg Bech irodájában, egészen sápadtan az izgatottságtól.

— Szeretnék . . . nagyon szeretnék magával Bech uralral beszélni.

Bevezették hozzája és Bech szívesen fogadta.

— Maga az Svend barátom? — felelt a köszöntésre. — Jó napot . . . Na, mi ujság?

Svend az ajtóban állott és zavartan játszott a sapkájával. Aztán egy kis pirosság öntötte el az arcát egy lépéssel közelebb ment és olyan hangosan, hogy talán még az utcán is meghallották, így kiáltott:

— Csak azt akartam mondani, hogy Tóni nem érdemelte meg...

— Micsodát?

A hármast a számtanból.

— Igazán?

— Igen! Mert az egész esztendőben ő volt a legszorgalmasabb az osztályban és legjobban is értette a matematikát. De Oswig tanár úr haragudott rája.

— Úgy, úgy?! Biztosan tudod?

— Igen, mert azt hitte, hogy Tóni írta azt a gúnyolódó verset, Lange tanár úr mondta Svennin-gennek, aki az én papámnak mondta... És most nem kaphat engedelmet az utazásra?

— Derék fiú vagy Svend, menj csak föl Tóni-hoz. Csunya dolog egy tanárról gúnyverset firkálni és örülni, hogy nem ti csináltátok... Tudom... Ma este utaztok. Távira tozom a nagybácsidnak, hogy mindaketten jöttök.

— De jó lesz!

Bech ur ezután egy szép horgászbótot vett le a falról.

— Ez kitűnő, érted?... Tulajdonképpen még kimélni akartam, de ha megígéred, hogy vigyázol rá...

— Akárcsak a szemem fényére.

— No, akkor odaadom.

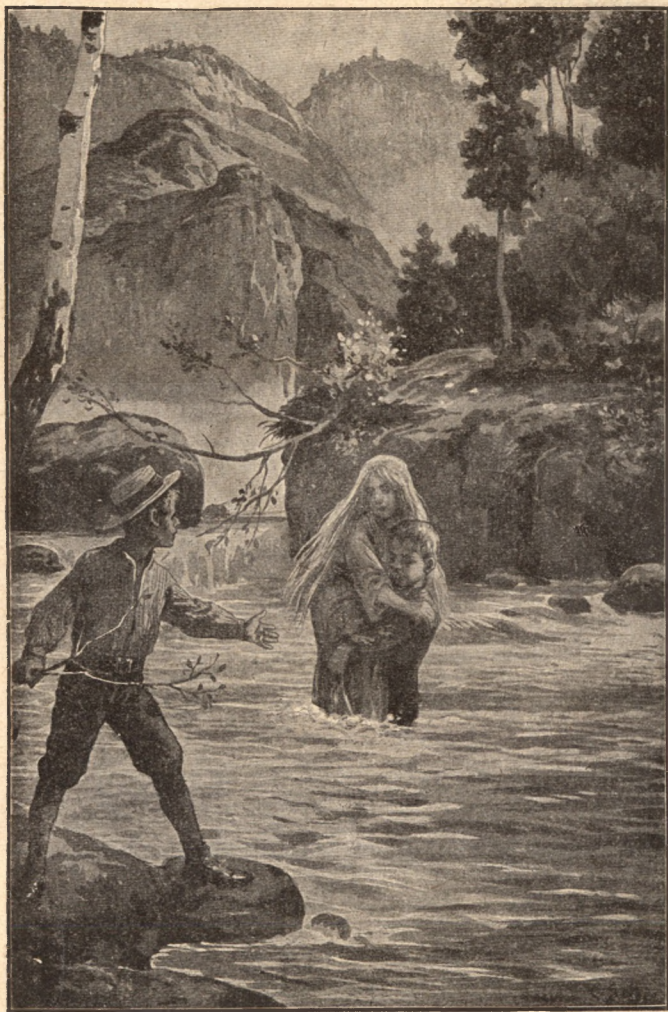
Az öreg Bugge Stornäsben nagyon buzgó halász volt. A Stornäs-folyó messzire kiszélesedett ott, a hol a fjordba ömlött és ezen a tájon tömérdek lazac volt. Csakhogy a folyót ebben az esztendőben bérbe adták néhány angolnak, akik Buggenek a vadászkunyhójában laktak. Kevéssel odább, fönt a völgyben, viszont volt egy meglehetősen nagy mellékfolyó és ebben bőven akadtak pisztrángok.

Az öreg Bugge pár nap múlva a fiúk nagy örömeire kijelentette, hogy hosszabb ideig tartó kirándulást tehetnek és egészen a szabadban élhetnek majd.

Egy csónakon leküldte őket a fjordba és onnan a kis folyóhoz. Persze nem egyedül, hanem velük volt Péter, a gazda izmos legényfia, aki segített nekik, hogy egy szép nagy sátrat építsenek. Különben jól el voltak látva étellel, itallal, főzőkészülékkel és halászati szerszámokkal.

Bugge úr maga is szívesen velük tartott volna, de dolga akadt odahaza. Korán reggel beveztek a sima fjordba. A nap sütött, az időjárás gyönyörű volt. Az ég kék, a tenger is, s kék mind a vad szikla, melyeken a glecser és a hó szikrázott a nap-sütésben.

Eveztek mind a hárman és gyorsan elmaradt a part mellettük, ahol a fák tükröződtek a kristálytisza vízben.

Vakációban.

Országos Széchényi Könyvtár

Délre elérték a folyó torkolatát, a csónakot kivonták a partra és azután az egész fölszerelésükkel nekivágtak a hegynek.

Egy szép helyen, ahol lugassá borultak össze a fák, a vizesés fölött, ott ömlött a mellékfolyó a Stornäsbe és ott kitűnő helyet találtak a sátor számára. Késő estig dolgoztak azután a felállításán.

Mikor végre elkészültek, — a tűzhelyet is megcsinálták nagy, szabályos kövekből. A halászati eszközöket és a tarisznyáikat fölakasztották egy erős zsinagré, melyet két fa ágai közt feszítettek ki. Bent a sátorban pedig fekvőhelyet csináltak a mező fűveiből és a Bugge néni jó meleg takaróiból. Egy nagy sima kő, amelyet két fatörzsre raktak, lett az asztaluk. Rajta főzőedény és kékesen imbolygó spirituszlámpa a teáskanna alatt. Péter azután fölkészült, hogy hazatérjen. Aratás közben voltak s korán reggel szükség volt rá.

Most azután gyönyörű napok következtek Antalra és Svendre. Pontosan megállapították, ki mikor készítse az ételt és hozza rendbe a sátort. Aki sorra került, annak valamivel korábban kellett hazamennie. Különben egész nap kint voltak, végigjárták a folyónak partját és ha egyikük eltűnt a másiktól, csak füttyentettek, ami erős visszhangot vert az erdőben és könnyen fölismer-

hették a megbeszélte jelet. Kitűnő eredménnyel halászgattak.

Harmadnap reggel Svend egyedül indult el. Már épp egy óra óta ment-mendegélt a part hosszában, s most egy nagy kövön állott a folyó közepén.

A víz csöndesen zugott körülötte. Nem messze tőle megmélyült a folyó ágya, ott a víz majdnem szénfeketén örvénylett és szinte harsogott. Arrafelé biztosan sok a hal. Kivetette a hosszú zsinigre kötött horgot és csakugyan nemsokára egy fehér, vörös-pettyes pisztrángot rántott ki a vízből, azután meg sorra a többi.

Olyan mélységes csönd, olyan furcsa magány volt itt a folyó körül. A víz mellett csak erdő és följobb hegy. Mintha a világ, a zajló élet, száz meg száz kilométernyire esett volna. A gondolatok olyan nyugodtan és békességesen jöttek, mentek. A nap erősen tüzelte és sütötte a vékony ingen keresztül.

Épp azzal volt elfoglalva, hogy a horgot újabb csalétekkel lássa el és semmi egyébre nem gondolt, csak a gilisztára, mikor hirtelen zaj riasztotta föl.

— Jaj, mennyire rám ijesztettél!

— Pszt, pszt, suttogott Antal és előbbre küszökött a bozótból. — Gyere ide, mutatni akarok valamit.

Svend gyorsan engedelmeskedett, óvatosan félrerakta a halászó eszközt és követte Antalt, aki az ujját a szájára tette.

Úgy siklottak kersztül a bozót között, mint az indiánok a maguk harcterén. Hallgatva sietett előre Antal és ép oly szótlanul követte Svend. Antal megállott egy nagy fa előtt és előre mutatott. Svend tágra nyílt szemmel nézett arrafelé. Fönt, a hirtelen esésű folyó másik partján egy cserjének kinyúló ága alatt — kis leány ült rövid, szűk szoknyában. Halászó pálca a kezében és nagy figyelemmel nézett a vízben uszkáló parafára. Kalap nem volt rajta és hosszú aranyhaja szalag nélkül szabadon borult a hátára. Mind a két fiú hangtalanul állott meg és csak bámult. Svend végre is kérdő tekintetet vetett Antalra, aki így suttogott:

— Az erdei tündér!

Most egy hal belekapott a horogba. Villámgyors mozdulattal kapta föl a leány a hosszú palcát. De abban a pillanatban kisiklott és jajkiáltással gurult le a mélységbe.

Egy perccel utóbb Svend a földön feküdt... Antal hirtelen földrelökte. Mire fölemelkedett, Antal már mellig a vízben állott és bátran küzködött az áramlattal.

A fiatal leány megragadott egy törpe bokrot és kétségbeesetten kapaszkodott beléje.

Antal nagy erőfeszítéssel törekedett feléje és amikor már vállig az erős sodrú vízben állt, hangosan, hogy a folyónak lármáját tulkiáltsa, szólt oda:

— Eressze csak el az ágot, én majd megfogom.

A leány csak most vette észre, amikor rákiáltott. Feléje fordult és nagy meglepetéssel nézett rá. Anyyira megdöbbsent, hogy elvesztette az egyensúlyt és alázuhant.

Antal közelebb hatolt és az erős áramlásban minden erejét összeszedte, hogy a leányt elérhesse.

Meg is fogta végre a ruháját és nagy nehezen kivonszolta a partra.

Sokáig tartott, míg végre odajutott vele Svend mellé, aki lekapta a sapkáját és így szólt:

— Csak az a jó, hogy nem került az örvénybe.

A leány némán nézett egyik fiúról a másikra. Aztán leült egy fatörzsre és sirva fakadt.

A fiúk tanácstanul állottak előtte. Antal meglehetősen sápadt volt és egy kicsit didergett a vizes ruhában. Svend pedig kérdően nézett rá. Mit csináljanak ezzel az erdei tündérrel? Végre is Antal keservesen térdreesett mellette és így szólt:

— Kérem, ne sirjon, nem bántjuk. Mi tisztességes fiúk vagyunk, itt a közelben lakunk egy sátorban és halászgatni szoktunk . . . Stornäsből jöttünk.

A leány azonban sírt tovább szakadatlanul, mire Svend részvéttel kopogtatott a hátán és vigasztalni kezdte. Nagy sokára fölszáradtak a könnyei és halkán mondta:

— I. . . I thank you! (Köszönöm!)

Tehát angol leány!

Egyszerre boszuság fogta el a két diákot, hogy latint tanultak és nem angolt. Megpróbálták, hogy egy kis tört németiséggel beszéljenek, de ebből semmit sem értett.

Ekkor hirtelen erős férfihang ütötte meg a fülüket a tulsó partról:

— Ida, Ida!

A leány fölugrott és nagy örömmel kiáltott:

— Father! Father! (Papa! Papa!)

Nemsokára egy magas, szürkeshajakállú ember jelent meg a szakadék fölött. Furcsa fehér nadrág volt rajta, a kezében pedig halászó bot. Az erdei tündér intett a zsebkendőjével és kiabált, sőt szaladni is kezdett egy sekélyes helyen, a folyón keresztül. Ott szerencsésen át is jutott és gyorsan elmondta, hogy mi történt.

A férfi Bech Antalhoz fordult:

— Nagyon köszönöm fiatal barátom, hogy megmentette a leányom életét.

— Óh kérem, nincs mit köszönni, — felelte Antal.

Az angol megkérte a fiúkat, látogassák meg a vadászkunyhóban. Aztán kezén fogta az «erdei tündért» és távozott vele.

Antal és Svend lassan vonultak fölfelé, a sátrukhoz. Ma az Antal napja volt, de Svend átvette a dolgait, amíg Antal egészen átöltözött. Eközben nem beszéltek, sőt azután is sokáig hallgattak és csodálkozva nézegettek át a tulsó partra.

Másnap reggel, amikor megfürdöttek, és öltözködtek, egy ember közeledett, a sátruk felé. Azt mondta, hogy az angolokat szolgálja, akik üdvözlétüket küldik és kéri a fiúkat, hogy ma délután hat órákor jöjjenek el uzsonnára.

— És ezt is át kell adnom közületek annak, aki a kisasszonyt megmentette.

Átnyújtott Antalnak egy borítékot és azután távozott. A borítékban egy angol százfontos bankjegy volt, mellette pedig egy névjegy ezzel a névvel: *Willmington Ida*.

Bugge Svend ujjongva kiáltott föl. Bech Antal azonban némán állott, kezében a papirdarabbal és vörösre vált arccal bámult maga elé.

Amikor elkészültek az öltözködéssel, így szólalt meg Antal:

— Te, én fölmegyek hozzájuk.

— A vadászházba?

— Vissza akarom adni ezt a bankót!

— Hát nem kell? Meg vagy bolondulva? Ez norvég pénzben 1800 korona!

— Nem pénzért tettem.

— Nem, de ha már...

— Egész más okból tettem. —

— Igen?

— És azért nem kell a pénze.

Útnak is indult az angolokhoz.

Svend egy darabig ott maradt, azután utána szaladt. De Antal nagyon sietett és Svend bizonyos távolságból követte.

Olyan furcsán érezte magát Antal, jobbnak, mint máskor. Különben nem tudta, hogy Svend követi és így mentek félóránnyira a folyó mentén, míg el nem érték a vadászlakot.

Svend egy nagy kő mögé feküdt és onnan látta, hogy Antal fölmege a házikóhoz, megfogja az ajtó kilincsét, de minthogy zárva volt, leült a lépcsőre és várakozott.

Körülbelül negyedóra múlva előjött a házikó mögül az az ember, aki náluk járt, — egy fölnyergelt lóval, amelyet a zablájánál fogva vezetett. Antal megszólította és bekopogott az ajtón. Kinyitották és egy magas, karcsú hölgy lépett ki fekete, testhez álló lovaglóruhában, kalapban, fátyolosan és lovaglókorbáccsal a kezében.

Svend nyitott szájjal feküdt ott. Az elegáns hölgy:

ez volt az erdei tündér, a tegnapi kis leány, aki felnőtt hölgyé változott át.

Látta, amint Antal leveszi a sapkáját és közelebb lép. A hölgy nyájasan fogadta a köszönést és úgy látszik, fölszólította, hogy lépjen be. De Antal átnyújtotta a bankjegyet és a helyén maradt.

A hölgy nem fogadta el, csak a fejét csóválta és a bankjegy a földre esett.

Antal megfordult és lefelé indult, elhagyta Svendet is, anélkül, hogy észre vette volna és gyorsan haladt tovább.

Az angol hölgy egészen megdöbbenve állt a házikó előtt és úgy nézett utána.

Most azután Svend nyílsebesen ugrott fel és egy-kettőre utólérte Antalt. Ez már akkor egy kis domb mögött feküdt, az arcát beletemette a fűbe és sirt. Svend óvatosan közeledett.

— De hát mi történt, kedves Tónikám?

— Te, te vagy az? — kérdezte Antal és fölemelte a fejét.

— Miért sirsz olyan keservesen?

Antal nem felelt.

— Sajnálod talán, hogy a pénzt visszaadtad?

Antal tagadón intett a fejével. Mélyen sóhajtott és letörölte a könnyeit. Svend kérdően nézett rá.

— Te Svend, — szólalt meg végre, — te barátom vagy, úgy-e?

— Hát persze, nyugodt lehetsz.

— Ez az egész olyan borzasztóan szomorú . . .
soha életemben nem leszek többé boldog.

— Oh Istenem, ilyesmit nem kell mondanod.

— Soha, soha ezután a kaland után.

S Antal szomorúan és reménytelenül nézett maga
elé. Azután így folytatta:

— De te tudd meg, te és senki más, . . . Szeretem.

— Az erdei nimfát?

Antal bolintott.

— De hát miért vagy olyan szomorú?

— Hát nem láttad?

— Hogy a bankót odaadtad? . . . Igen!

— Nem! Hanem hogy ő . . . egy felnőtt hölgy . . .

A HALÁL TORKÁBAN

(KALAND A JEGESTENGEREN.)

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Valami baj történt.

A fiú észrevette, amikor az iskolából hazatért és különös nyomást érzett a mellében. Apja mindig olyan furcsa, kutató tekintettel nézett rá, anyja pedig bánatosan ült a karosszékből és titokban sokszor rajta felejtette a szemét.

A szüleinek ez a különös viselkedése okozta, hogy a játékokra se gondolt, pedig odakint remek időjárás volt s hólabdák röpködtek a levegőben, a gyerekek vidáman kergetőztek, várat építettek és nagyszerű csatákat vívtak. De ő nem rohant ki velük, ha az iskolai csengő délután a szabadságot hirdette. Hátra maradt és lassan mendegélve töprengett a fölött, hogy mi történhetett.

Valami rossz fát tett a tűzre, az bizonyos. Talán megtudta az apja, hogy Vollert péknél ő törte be az ablakot? Vagy a főjegyző úr elmondta volna, hogy ő annyira elverte a fiát? Csak az volt

a csodálatos, hogy olyan sokáig várt apja a nád-pálcával, pedig máskor bizony nem szokott habozni.

De hát a töprengés nem használt. Miért is aggódják előre a verés miatt, ha olyan gyönyörű az idő odakint? A spanyolnádat megkapja, akár fél tőle, akár nem.

Most különben elég más dolga is van a papának: hajóját, az «Ellidá»-t készíti elő az idei Jeges-tengeri útra. A jégkéreg már olvadozni kezdett az Ellida körül és buzgón takarították a havat a födélzetről. Aztán új vitorlákkal szerelték föl és Krisz-ten hajós a két új szigonyossal nagy munkában volt.

Axel hamar megszerette az egyik szigonyost, mert csöppet se kérette magát, amikor a fiú a hajóra kíváncszott. Bejárta vele a födélzetet, a kajütöket s megengedte, hogy segítsen a festésnél. A hajó nemsokára csinosan, tisztán állott nagy, fehérre mázolt csónakjaival, amelyek ragyogtak a napfényben.

Az apjának sok dolga akadt most Aalhuz konzul irodájában a szerződésekkel, a pénzzel és az élelem beszerzésével. Az alatt folyton a vasárnapi fekete ruhájában járt és nagyon komoly volt.

Annál vigabb élet folyt a hajón, ahol úgy bántak Axellel, mint a többi felnőtt emberrel. Míg a kirakott hordók, a kifeszített vitorlák és az árbó-

cok közt sürgölődött és mindenről kérdezősködött, addig nem bántotta a gond. De alighogy a partra visszatért, elfogta a gyötrő félelem, mert otthon egyre furcsábban néztek rája a szülők.

Amikor egy este halkan átment a folyosón, hallotta, hogy az anyja így szólt a szobában:

— Igen, igen, édes uram, a fiúval azt kell tenned, amit jónak látsz.

— Na, most jön a nádpálca! — gondolta Axel. De nem, a spanyolnád elmaradt, sőt az asztalnál még barátságosabb volt az apja, mint rendszerint, csak az anyja sóhajtozott. S amikor apja összetette izmos kezeit s elmondta az asztaliimát, édesanya hangosan, reszkető hangon mondta rá az Áment-t. Szomoruan szedte le az asztalt, míg apja pipára gyújtott s aztán így szólt:

— No, Axel, mi ujság az iskolában? Hogy vagyunk a tanulással?

— Köszönöm, jól!

— Volna rá kedved, hogy egy ideig ne menj az iskolába?

Axel zavartan nevetett.

— Hát fiam, az anyád és én elhatároztuk, hogy velem jössz a Jeges-tengerre és . . . odafönt nincs iskola.

Eltartott egy ideig, amíg végre Axel megértette, hogy tulajdonképpen miről van szó, de aztán

nagy ujjongással borult a szülei nyakába. A hálája és boldogsága nem ismert határt.

A következő napok a legszebbek voltak, amiket Axel megért.

Az Ellida földézetén már egészen maguk közé valónak tekintették és a városban büszkén, a pajtásaitól irigyelten járkált. Este összegyűltek a sarkon, Vollert pék háza előtt s Axel elmesélte, hogy az édesapjától egy puskát kapott, hogy vele alszik egy kajütben, de egyébként rendes matróz-szolgálatot végez. Prémes sapkájával, új izlandi bundájában és vizhatlan csizmáiban úgy ment el tőlük, — himbálózó lépésekkel — mint egy igazi tengeri medve és nagyon fontos személyiségnek kezdte magát érezni.

Végre eljött a várvavárt nap, amelynek estéjén az Ellida felszedte horgonyát. Előbb még szüleivel együtt a templomba ment. A pap nagyon szép beszédet mondott és Axelnak feltűnt, hogy csaknem minden szava úgy illett rája az elutazásra, a veszedelmekre, amelyek a távolban várhatják őket. Ma először vette észre, hogy a lelkész imájában megemlékezett a távoli vizeken időző tengerészekről.

Az első hét kellemetlen volt. A szomorú, ködös időben erősen hullámozott a tenger, a poharak és

tányérok csörömpöltek, töredezték is, Axel pedig az ágyban feküdt és bizony sokszor jajgatott. Aztán kijutottak egészen a nyílt tengerre, mindig messzibb északnak. A levegő hűvös és tiszta volt, a hajó már nem ingadozott annyira és a tengeri betegség elmúlt.

Pár nap múlva a Spitzbergák cikkcakkos partvidékére értek s kezdődött a vadászat.

A part mentén nagy tömegekben látszott a zajló jég, amelyet lassan hajtott tovább az alsó vizáram. Fókák és rozmárok heverésztek a jégtáblákon. Reggelenként lebocsátották a vadász-csónakot és bátran keresztültörtek a zajló jégen, a kormányos parancsszavaira figyelvén.

Miközben a legények fárasztó evezéssel küzdöttek, a kormányos a csónak orráról kémlelte egy messzilátón a jégtáblán föltünedező állatokat, amelyek néha nagy csoportokban jelentek meg.

Egész napon át ropogtak a puskák a sivár csöndben és csak este tértek vissza a hajóra, csónakjukon vagy a tengerben vonszolván maguk után a zsákmányt. Kitűnő fogást csináltak és az apa nagyon jókedvű volt.

Vidám élet folyt a hajón, kivált a legénységi szobában, amelynek kályhája kellemes meleget árasztott. Hilmár pedig mindenféle históriákat mesélt el.

A hajó gazdája is gyakran közéjük ült és külön erős grogot csináltatott, ami bizony jólesett a dermesztő hidegben végzett munka után: a vízbe való csapkodásnál, a jégzajlásban való küzdésnél, fölrepedezett a bőr is kezükön és görcs állott beléje.

Milyen kedves és jó volt az apa! Megengedte Axelnek, hogy addig maradhasson fenn, míg a többiek. Reggeltől-estig szorgalmasan dolgozott a fiú és ha néha szenvedett a hidegtől, vagy ropantul elfáradt az evezésben, annál jobbnak ígérkezett az est, ami új bátorságra hangolta. Összeharapta a fogait, nem egyszer a sírást is el kellett fojtania, de az ilyen nehéz órák csakhamar elmúltak. Erős lett, mint egy medve és elismerték róla, hogy ügyes lövő, bátor vadász is lett belőle. Lent a kajütben alig beszélt; szívesebben hallgatott, főkép ha Hilmar amerikai és ausztráliai kalandos élményeiről mesélt.

A legszebb volt azonban, mikor maga az apja beszélt el északtengeri kalandjait. Akkor büszke volt az apjára és titokban önmagát látta, mint az Ellida kapitányát. De nem is tudott senki olyan érdekesen mesélni, mint az ő apja. Valamikor Foyn Svennel, a híres norvég cetthalással együtt utazott és ebből az időből sok érdekes történetet mondott el.

A többi közt egy svéd emberrel küldte ki őt Foyn a partra, hogy valamit elhozzanak, mert ott felejtették. Csak egy régi rozsdás puska volt náluk, egyetlen tölténnyel. A jégen át vonultak ki a partra s egy kis szánkót huztak maguk után, amikor egyszerre óriási jegesmedve termett előttük. A jegesmedve általában nem rosszindulatú az emberrel szemben, s ha nem ingerlik, nyugton marad. Így nem is kellett volna egyebet tenniök, mint elszaladni, amilyen gyorsan csak lehet. De az apa felkapta a mordályt és elsütötte. A medve dühösen rájuk rontott, ... a golyó szerencsére jól talált és a vadállat összerogyott, mielőtt nagyobb baj történt volna. Fölrakták a szánkóra s vigan loholtak vissza a hajóhoz. Amikor Foyn meghallotta, hogy milyen kalandjuk volt, megdöbbenve szólt:

— Micsoda vakmerőség! Hát nem tudják, mekkora veszély fenyegette magukat? Mit tehettek volna, ha a vén mordály felmondja a szolgálatot?

— Én nem félttem, — felelt az apa — hisz a svédre még a jegesmedve is haragszik és biztosan őt tépte volna szét.

A legények nagyot nevettek, de Axel eleinte nem értette a vigságuk okát. Csak később tudta meg, hogy a norvégek régóta gyűlölik a svédeket. Már szét is vált Norvégia Svédországtól és külön, önálló állammá lett ...

Máskor egy angol tudóst vittek apáék magukkal. A hosszú, sovány ember nagyon elégedetlen volt, mivel jegesmedve nem került eléjük. Az apa megígérte, hogy előcsalja a fehér mackót.

Egyedül voltak ép a hajón, mert a többiek kirándulást tettek pár napra. Az apa derekasan befűtött és a kemencét bekente hájjal, amelynek büze messzire elhatolt. Aztán felkapaszkodtak az árbockosárra és körülnéztek. A medve roppantul szereti az ilyen zsiradékot és ha a szél elviszi a szagát, ez a legjobb csalogató. Nemsokára jött is egy hatalmas állat. Nyomban leszálltak az árbockosárból és előszedték puskáikat. Óvatosan mentek ki a jégmezőre s az angol csakhamar elsütötte fegyverét. A medve szétvetette négy lábát, mire odasiettek. De akkor kiderült, hogy a golyó nem ütött rajta halálos sebet, mert az állat felugrott és az angolra támadt. Erre az apa közbeugrott és eldurrant a fegyvere. A medve visszatántorodott, úgy hogy az angolnak ideje maradt a hátrálásra; az apa pedig előrántotta hosszú kését s a medvéhez rohant. Azt hitte, elég lesz a két golyó, de a szívos állat újra fölemelkedett és ezután futásnak eredtek. A medve utánuk, ordítva a dühtől és fájdalomtól.

Borzasztó hajsza volt! Súlyos csizmáikban roppantul nehezükre esett a szaladás, amint egyik jég-

A halál torkában.

tábláról a másikra ugráltak át. A medve majdnem utólérte már őket, amikor az apa alatt egyszerre csak beszakadt a jég. Válláig a hideg vízben volt és iszonyúan küzdött. Soha nem volt még ilyen rémes állapotban. Az állat mancsa már a vállára nehezedett s az apa érezte nyakán a forró leheletét. Szédült és el is vesztette az eszméletét... Csak akkor tért magához, amikor fent, a jégen feküdt. Az angol föléje hajolt, hóval-vízzel dörzsölte és a fejét egy medve testére fektette. A vadállatot ugyanis abban a pillanatban, amikor az apának a nyakába akart harapni, mellén érte az angol golyója, kioltotta életét és most úgy feküdt ott, mint valami óriási fehér párna.

Sokáig beteg volt az apa ezután, amíg csak haza nem került. Majdnem szétroncsolt kezén hosszú forradás látszott, mely örökre emlékeztette a kalandra.

★

[B] Augusztus elején beszorult az Ellida a sziklás part és a hatalmas jégtáblák közé. Mintha csak szilárd szárazföld vette volna körül a hajót. Pár mértföldnyire a szirtek mentén nyílt víz volt, amelyben hasztalanul evezgettek, rendes fogást nem tudtak csinálni.

A tétlenség legnagyobb ellensége a Jeges-tenger hajósainak, mert fölidézi a jégvilág borzasztó

kisértetét, a skorbutot, amely pusztító, halálos betegség.

De a nyomott hangulat egyszerre megszűnt, amikor két ember azzal tért vissza a szárazföldről, hogy nagy rénszarvas-csordát — körülbelül háromszáz darabot — láttak a sziklák mögött.

A Spitzbergákon tudnillik sok rénszarvas van, amelyek különös életet folytatnak. Télen, a négy hónapos koromsötét éjszakában, amelyet egyetlen napsugár sem világít meg, ezek a szegény állatok egyáltalán nem jutnak eledelhez, mert óriási hótömeg borít mindent. Lesoványodnak annyira, hogy élő csontvázaknak látszanak. Fáradtan és nyomorúságosan ödöngenek a kietlen lapályon s csak némi hóval, jéggel oltják szomjúságukat. De ha megjön a nap és véle a nyár, ha olvadozni kezd a roppant hótömeg, akkor új életre támadnak a rénszarvasok. Az éhségadta nagy kétségbeeséssel és erőfeszítéssel leásnak, vájnak a hó alatt frissen növvő moháig és ebből nyolc hónapon át kitünően megélnek. Husuk ebben az időben oly porhanyóssá és jóízűvé lesz, hogy a legfinomabb inyencségek közé sorozható. A bőrük is eléggé értékes, tehát a rénszarvasvadászat szépen kifizetődik . . .

Másnap az egész legénység kivonult a partra. Négy csoportra oszlott, azzal a figyelmeztetéssel, hogy csöndesen, a legnagyobb óvatossággal veszik

körül az állatokat, mert a rénszarvasnak ép oly finom a szaglása, amily gyors a lába. Messzi fönt látták is már a «vándorló erdőt», ágbogas agancsaival. Lassan közeledtek feléje.

Axel és Hilmar együtt surrantak-csúsztak nagy fáradsággal szikláról-sziklára, miközben folyton szemük előtt tartották a csordát. Ez nyugodtan, gondtalanul viselkedett; a fiatalja meg a sutája közepén, a bakja pedig — mintegy védelmül — a csorda szélein.

Hirtelen — akár csak adott jelre — fölemelkedtek az agancsok, megszűnt a legelés . . . megéreztek a veszedelmet. Aztán villámgyorsan száguldani kezdtek kelet felé, majd egyszerre megálltak és kémlelődtek. Ott várt már Axel és a szakács. Az állatok nyomban visszafordultak nyugatnak, ahol a kormányos meg az egyik matróz állta utjukat. Eldördült egy lövés találás nélkül és a csorda szélsebesen robogott Hilmar és Axel felé. Elül egy karcsú hímszarvas, vadul hátraszegett agancssal s aggódón figyelő szemmel.

Axel szive hangosan dobogott, amikor a vad, toporzékoló állatok ép feléje közeledtek. Remegett is a keze, amint a puskáját fölemelte és a bakra célzott.

Messzire vágatott már a csorda, midőn a fegyver füstje eloszlott, de a bak holtan feküdt

vagy száz lépésnyire. A vadászok odasiettek, de aztán folytatták a hajszát késő estig. A rénszarvasok rémülten száguldoztak és több vezetőjüket elvesztették, amíg végre kijutottak a körbevevő kelepcéből.

Éjfélkor hagyták abba a vadászatot. És huszonöt rénszarvas vére festette meg a havat.

Másnap az egész személyzet csónakba ült, hogy elszállíttassa a zsákmányt. Axel olyan mély álomba merült, hogy apja nem keltette föl; hadd pihenje ki az előző nap fáradoalmait.

Amikor végre déltájban fölébredt, észrevette, hogy egyedül maradt a hajón. A csónakok hiányzása magyarázatul szolgált neki; csak egy kis lélekvesztő volt még ott s benne az élelmiszeres láda, kenyérrel, vajjal, pár üveg ivóvízzel.

A fiú járkált egy kicsit a földélzeten, majd fölmászott az árbockosárba. Alatta, amennyire csak ellátott, a végtelen jégmező terült el. Egyetlen élőlény, egyetlen hang se, legföljebb valami gyöngesóhajféle . . . amint a jégtömbök lent az alsó vízáramban egymáshoz sodródtak. A parton élesen váltak el a fekete sziklák a vakító fehérségű hótakarótól. Ünnepies csönd volt köröskörül.

Édesanyjára gondolt Axel, meg a jó meleg ott-

hónra, a kényelmes ágyra. Ha többé nem láthatná viszont! . . . Furcsa gondolatok támadtak benne aztán. Úgy tetszett neki, hogy ez a nyomasztó csönd, ez a végtelen egyedüllét valami titokzatos, óriási szörnyeteggé nő, amely ránehezedik és nem eugedi őt sehová menekülni . . .

Hirtelen fölriadt: különös erős zaj ütötte meg a fülét. Ijedten nézett le az árbockosárból. Közvetlenül a hajó mellett egy óriási rozmár próbált nehéz, formátlan testével egy nagy jégtáblára följutni. Hosszú kinlódás árán sikerült rákapaszkodnia és akkor szuszogott, pöfögött, mint valami gőzmasina. Csunya ábrázatát, amelyből a két nagy, lekonyuló agyar villogott elő, a hajó felé fordította s úgy nézett, mint a Jeges-tenger hatalmas uralkodója, aki kérdezni akarja: mit keresnek itt az emberek az ő hajójukkal!?

Axel óvatosan lekúszott és a fegyverét hozta elő. Gondos célzás után rásütötte a rozmárra . . . Bizonyára talált, mert a nagy bestia oldalvást fordulva, félig a vízben feküdt s a jégtábla vöröslött. Elhatározta, hogy biztosítja a zsákmányt és gyorsan leoldotta a kis csónakot, amelyen odaavezett a rozmárhoz.

De mihelyt a jégtábla széléhez ért, egészen megfordult az állat és a vízbe merült. Láttá, hogy merre úszik és azt gondolta magában, hogy nem-

sokára vége lesz, mert sok vért veszthetett. Utána evezett és rövid idő múlva egy szirtfoknál felbukkant a rozmár. Majd újra eltűnt, de Axel nem tágitott a nyomából. Nagynehezen keresztül tört az úszó jégablák közt s elérte a bestiát, amely akkor már egy táblán feküdt.

Roppant fáradtsággal járt a csónakba való átvitele. Sok sikertelen kísérlet után, a jégár zajlásának segélyével tudta csak átcsusztatni a rozmárt. Most elhatározta, hogy visszatér a hajóhoz, amelyet nem láthatott a sziklafoktól.

De borzasztóan megrémült, amikor észrevette, hogy a jég lassankint egészen körülzárta és úgy közbeékelte a csónakot, hogy moccani sem tudott.

Kiugrott belőle és egyik jégabláról a másikra ugorva, próbált partot érni. Hasztalanul. A szélső jégábla és a part közt széles területen ott volt a tenger.

Már gondolkozni se tudott és a rémület megbénította tagjait. Kétségbeesve kiáltotta:

— Apám! Apám!

Zokogva omlott vissza a csónak deszkájára. Könnyek közt aludt el aztán a kimerültségtől.

Mire fölébredt, a csónakot messzire hajtotta már a jégár. A nap mélyre szállott, a part eltávolodott, körvonalai is alig látszottak s az Ellidának hire-hamva se volt.

Egyszerre átértette borzalmas helyzetét; a jég megbomlott, míg ő aludt és ez az esemény, amelyet oly nehezen vártak már a hajón, számára a halált jelentette. Most szédítő gyorsasággal haladt a vad, nyílt tengerbe; nem sokáig tarthatott az élete . . .

Nem sírt, de a veríték csurgott sapkája alól. Éhes lett, de nem nyult az eledelhez, hanem összekulcsolta a kezeit és hosszan imádkozott, amint még soha. Csak aztán vette elő a vizesüveget, majd egy darab kenyeret fogyasztott el.

Rövid pihenő után újabb kísérletet tett, az evezőt megmarkolta és ugyancsak munkához látott.

Csak később vette észre, hogy erőlködésében véresre harapta az ajkait. Fogalma se volt róla, meddig tartott ez az erőlködés.

Közben, ha belefáradt, elnyomta az álom. S valahányszor fölébredt, metsző fájdalmat érzett minden tagjában. Aztán egy észrevétlen jégdarabtól eltört az egyik evező. . . Szétfoslott a reménysége.

Az Ellida legénysége pedig ezalatt visszatért a partról. Dél felé érkeztek haza a rénszarvasokkal és az apa nagy megdöbbenéssel tapasztalta, hogy Axel nincs a hajón. Észrevette, hogy a kis csónak hiányzik. Elējük evezett? De hisz akkor találkozniok kellett volna! Elhatározta, hogy pár óráig vár. Közben hiába vizsgáldtak az árbockosárból. Aztán

megbeszélte az embereivel, hogy csoportokba osztva, Axelnek a kutatására indulnak.

Amikor a sziklafokot meg akarták kerülni, a szigonyosok egyike fölfedezte a lelőtt rozmár vérnyomait. Tehát itt járt Axel. Hosszú ideig keresték mindenfelé, de végre is fáradtan, komoran vissza kellett térniök az Ellidá-ra.

Másnap ép oly eredménytelennek bizonyult a kutatás. Tudhatták már, hogy a szegény fiú holtan fekszik valahol, vagy a zajló jégtömeg sodorja a nyílt tengerbe.

Az apának nem volt nyugta; fölszedték a hongonyt és délre vitorláztak, a hazájuk felé . . .

Axel erőtlenül feküdt a csónakon. Lázálmok gyötörték, elvesztette az eszméletét s összefüggéstelen szavakat kiabált.

Aztán egy magas termetű férfi állott eléje s amikor a szemét kinyitotta, valamit kérdezett.

Johnson volt, csakugyan Johnson kormányos, aki lassankint megértette vele, hogy őt véletlenül találták meg az úszó jéghegyek közt, ahol teljes nyolc napon át sodródott a fiú. Johnson épen hazatérőben volt s remélte, hogy egy hét múlva elérkezik otthonába.

Csöndesen feküdt Axel és nem is kelt föl ha-

záig. Johnson sok érdekes könyvet adott neki s így az idő gyorsabban telt, mult.

Végre befutott a hajó a jól ismert kikötőbe. Axel egyedül ment haza.

Nem lehet azt leírni, hogy milyen örömmel fogadta az édesanyja. De aztán közösen aggódni kezdtek az apáért. Mert az Ellida még nem tért vissza és a Spitzbergák tájáról megérkezettek közül senki sem látta.

Tizennégy hosszú nap telt el kinos várakozásban.

Axel és az édesanyja mindennap ott állottak a kikötő hidján, jóformán reggeltől estig.

Végre, egy esős délután befordult az Ellida is a kikötőbe. Axelék hazasiettek, mert az anya félt a hirtelen viszontlátástól s azt óhajtotta, hogy óvatosan készítsék elő reája az apát. Soha boldogabb érzés nem töltötte be szívüket, mint abban a percben, amikor az apa átölelhette végre nejét és egyetlen fiát. Lehajtotta a fejét Axelre és a fiú először látta apját — sírni. Az anya pedig még valamit látott és szívére nyomott kézzel csak ennyit mondott az apának:

— Szent Isten! . . . A halántékaidnál . . . megöszültél. Egészen fehér lett a hajad.

— Baj is az! — felelt az edzett tengerész csöndesen. — Az a fő, hogy együtt lehetünk végre...

Magyar Nemzeti Múzeum

